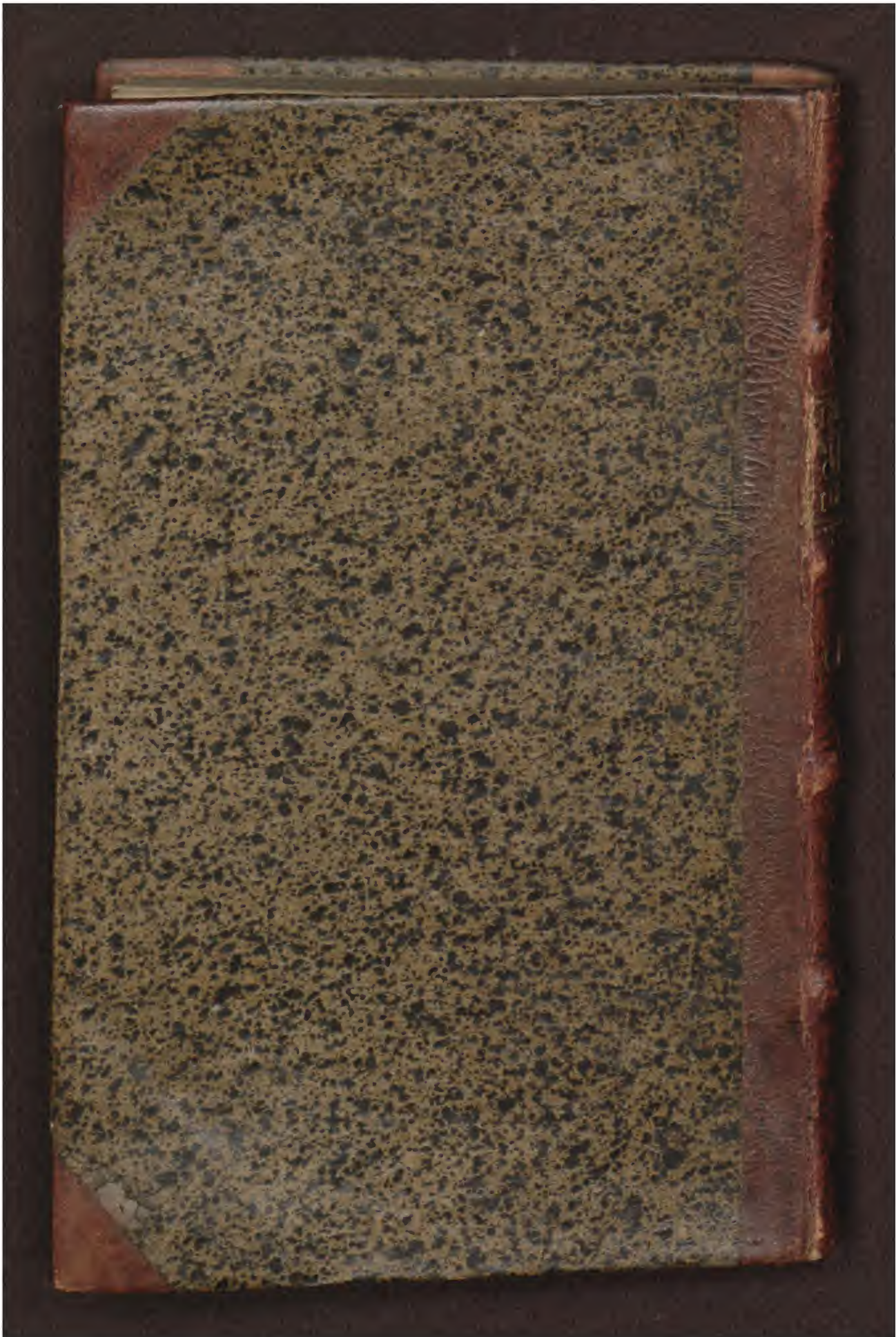

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 478 8° [3,-433]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 478 8° [3,-433]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 478 8° [3,-433]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 478 8° [3,-433]

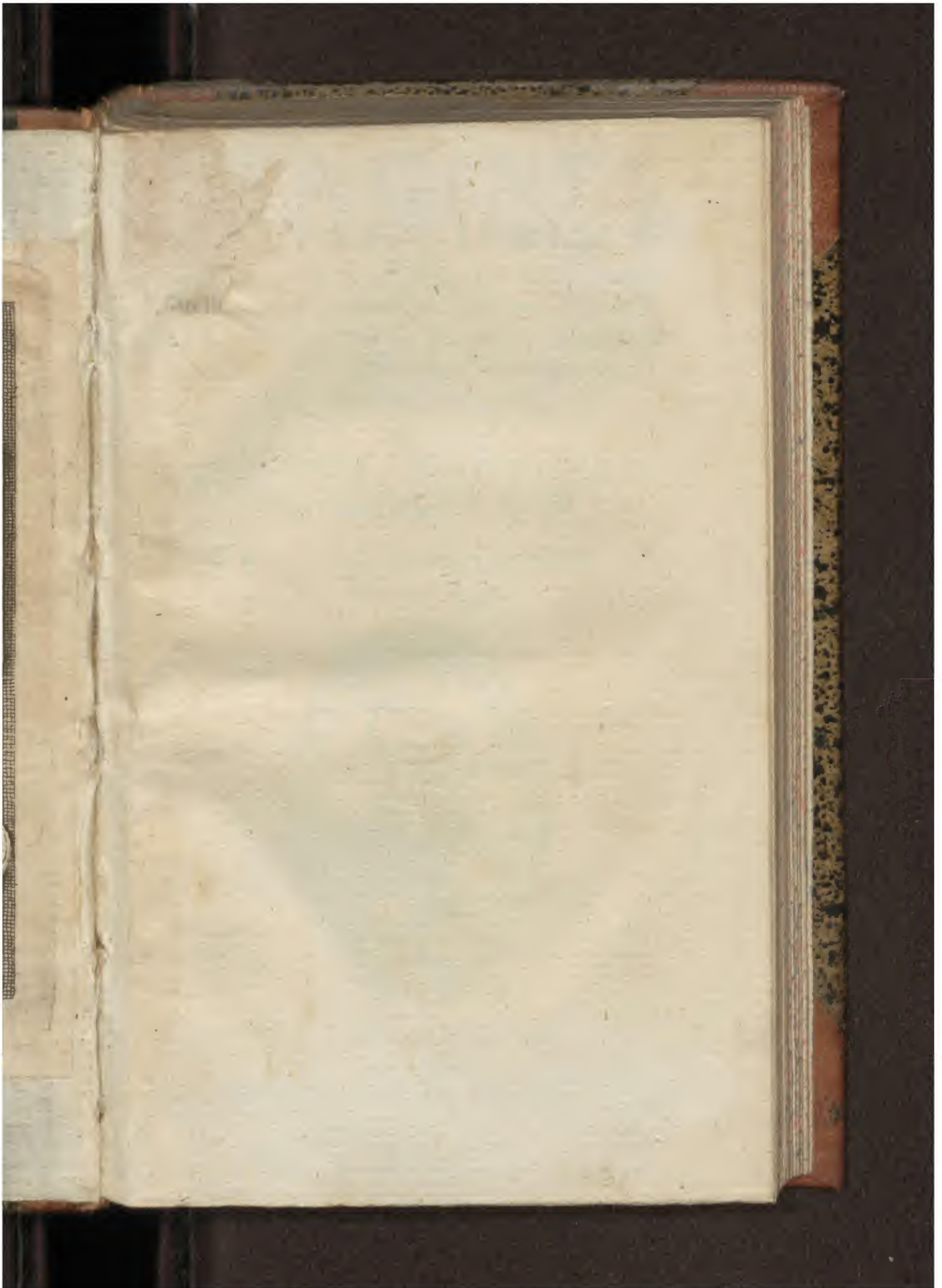
295

No 478.

J. C. Winkler fecit

I
E
Q
int
fer

I C

IMAGINES
ELEGANTISSIMÆ
QVÆ MVLTVM LVCIS AD
intelligendos doctrinæ Christianæ locos ad-
ferre possunt, Collectæ, partim ex prælectio-
nibus Domini Philippi Melanchtonis,
partim ex scriptis Patrum.

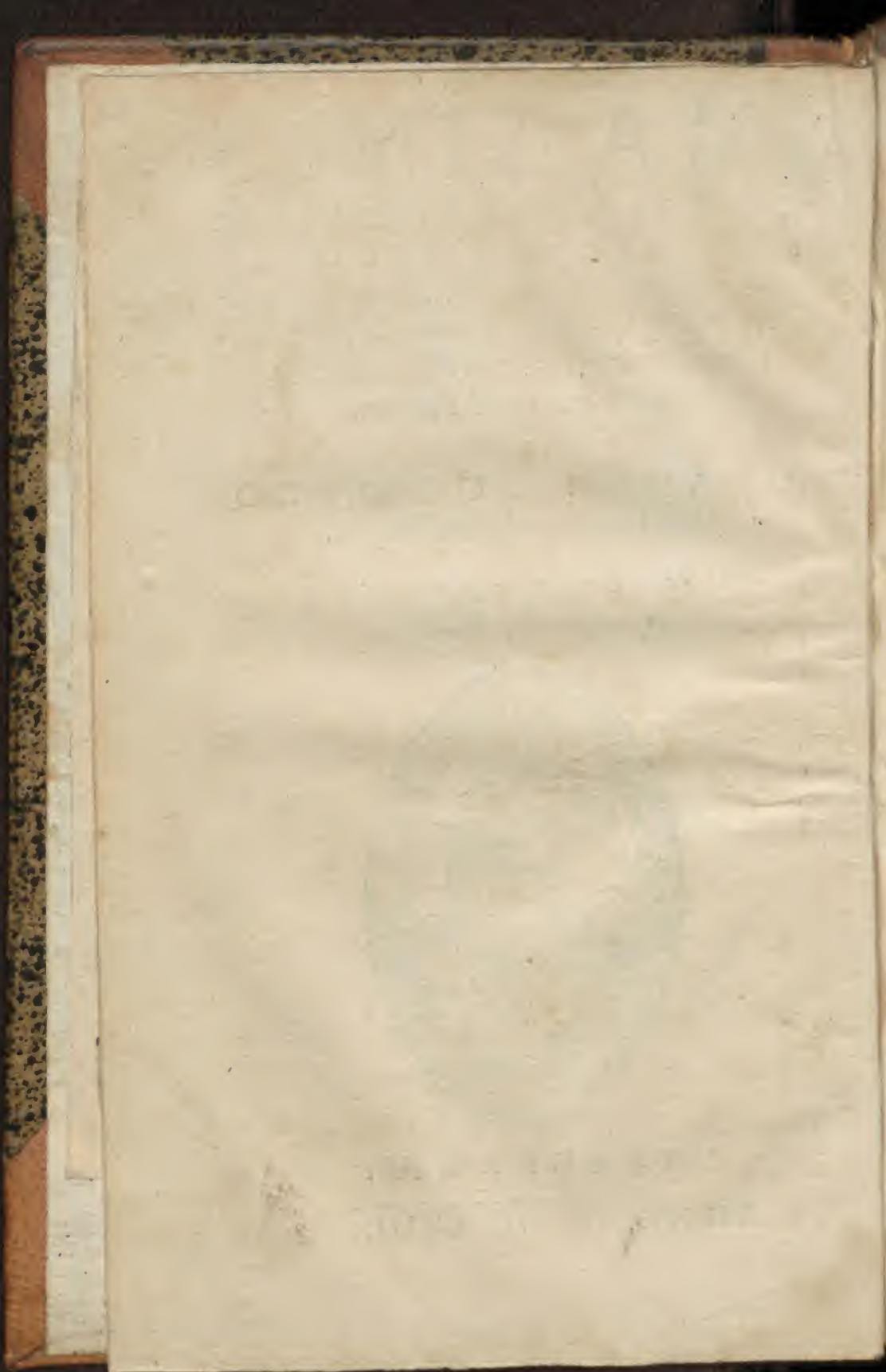
A
IOHANNE COGELERO
Verbi diuini ministro Stetini.

CVM PRÆFATIONE
D. Georgij Maioris.

VITEBERGAE,
ANNO M. D. LVIII.

S

eff
to
sti
di
ne
ar
lia
oc
eff
pie
be
po
nis

J:
S. D. L E C T O R I.

GEORGIUS MA-
IOR D.

OTVM HOC PVL-
cherrimum opifici-
um ac theatrum cœ-
li, terræ & creatura-
rum omnium, ideo
conditum ac factum
est tanta arte & sapientia, ut condi-
torem DEVM monstret, Ac te-
stimoniũ sit hanc machinam mun-
di non extitisse, nec manere casu, si-
ne sapientia, uoluntate, aut consilio
architecti. Nam adeo sunt mirabi-
lia omnia in toto hoc opere quod
oculis intuemur, ut necesse sit fateri
esse architectum ac conditorem sa-
pientem & omnipotentem qui gu-
bernet ac seruet hæc omnia. Nec
potest quisquam tam furiosus esse,
nisi fasciatus sit à diabolis, ut intu-
A ij ens

AD LECTOREM.

ens pulcherrima & ordinatissima corpora cœli & eorum motus, ac motuum uices, ordinem ac harmoniam, & tamen neget esse Deum, qui condiderit ac seruet hæc omnia suo consilio.

Deinde in architectatione corporum quæ sunt in terra, hominũ, brutorum, stirpium, plantarum, gemmarum & si qua sunt alia. Tanta elucet conditoris sapientia, & euidentiſſima præſentia, ut impoſſibile ſit animum humanum non affici ac moueri mirifice ad agnoſcendam & prædicandam ſapientiſſimi conditoris benignitatem.

Profecto una hominis ſtructura & architectatio ita facta eſt, ut ferreum & adamantinũ eſſe oporteat, qui intuens ſeipſum aut filios ſuos, non fateatur inenarrabili conſilio ac bonitate Dei naſci & ſeruari

x:

A D L E C T O R E M.

uari hominum naturam. Quantum miraculum est in formatione et conseruatione foetus in utero materno? & postea in partu cum infans producendus est? postquam uero prodijt ex utero infans, quam mirifica sapientia & bonitate Deus & nutrimenta corporibus, & fere singulis membris & humoribus cognata remedia attribuit? Ipsa uero structura & dispositio omnium partium hominis quanta arte facta est, & quantis miraculis gubernatur ac seruatur?

Hæc omnia intuens quis & furenter negans esse DEVM sapientem & bonum qui condiderit & seruet ista, ne hominis quidem nomine dignandus est.

Quod dicimus de hominum structura & fabricatione, Idem & de cæteris animantibus, stirpibus,

A. iij. plan.

AD LECTOREM.

plantulis, Gemmis, alijsque rebus
creatis cogitandum est, esse ea testi-
monia de Deo & de prouidentia,
Nam profecto de his omnibus eo-
dem modo, uerum est quod dicit
eruditiss: ^{12. c. 1. f. 2.} Stigelius: Præsentemq;
refert quælibet herba DEVM.

Quid est mirabilius quam res
rum plurimarum naturalis συμπα-
θεια καὶ ἀντιπαθεια, quæ ipsa ostendit
hunc mundum non casu ex atomis
conflatum esse, ut Epicurei furen-
ter contenderunt. Sed esse Deum
qui condiderit ac seruet hanc seu co-
gnationem seu pugnantiam rerum
naturalem magna sapientia & bo-
nitate.

Adhibuit autem tantam sapien-
tiam Deus conditor, Non tantum
ideo ut assensionem de prouidentia
& de ipso confirmaret, sed ut huic
operi suæ erga nos uoluntatis, &
my

myfteriorum quæ in Ecclefia offen-
dere ac exhibere decreuit, commo-
nefactiones & imagines plurimas
afpergeret, ut animi intuentes hūc
ordinem corporum mundi, fimul
& maiora illa & admirabilia ope-
ra in Ecclefia cogitarent, & his te-
nuioribus commonefacti ad amo-
rem & confiderationem maioris fa-
pientiæ & bonitatis adducerentur.

Cumq; opera Ecclefie exhiben-
da superent omnium creaturarum
captum & fapientiam. Et in illis
imaginibus ac fimulachris rerum
creatarum tanquam in ænigma-
te propofita & procul adumbrata
fint. Ipfe inenarrabili bonitate etiã
hæc inuolucra & monumenta re-
rum absconditarum in Ecclefia pri-
mum monftrauit, & ostenfa subin-
de feruauit ac propagauit miffo Fi-
lio, Patribus, Prophetis, Apoftolis,
A iij &

AD LECTOREM.

& omnibus cæteris doctoribus,
quorum ministerio in colligenda et
docenda Ecclesia usus est.

Voluit enim conspici & agnosci
hic conditor, & benignissimus
reparator & saluator Ecclesie. Et
utrunq; ipse seruauit & illustrauit.
Primum, Verbum quod est ac fuit
omnibus temporibus Ecclesie pro-
prium, quod perspicue & sine inuo-
lucris de ipsius erga nos uoluntate
& beneficijs per Filium exhibitis
concionatur, cum quo subinde est
& fuit efficax Filius ad Ecclesiam
missus Dominus noster Iesus Chri-
stus. Deinde seruauit & illustrauit
in Ecclesia etiam ænigmata illa &
imagines horum operum in rebus
conditis, quia aspici eas uoluit, & in
usu rerum quotidiano sue benigni-
tatis & misericordie cogitationem
ac celebrationem exuscitari.

Ac

bus,
da et
gno
mus
. Et
uit.
e fuit
pro
inuo
tate
bitis
e est
siam
Chri
auit
la &
ebus
& in
gni
nem

Ac

Ac fuit in Ecclesia omnibus tem
poribus uerbo ac uoci diuinæ eti
am coniuncta Physica sapientiare
rum naturalium. Et ornamentum
Ecclesiæ præcipuum fuerunt post
uocem diuinam hæ imagines re
rum Physicarum, quibus delecta
tos fuisse eruditos ac sapientes Pa
tres, Prophetas ac doctores Eccle
siæ, testantur eorum libri & relique
historiæ. Suntq; creberrimæ usur
pata rerum physicarum imagines
in scriptis Prophetis & Apostoli
cis, haud dubie eo consilio, ut & de
rebus ipsis docerentur pñ illustrius,
& in cogitatione earum aliquandiu
quasi sisterentur.

Quantis de rebus existimabis
commonefactos esse primos paren
tes, cum primum uestitos folijs fi
cus, postea Deus alio indumento
ex uellere ouis circumdedit; Haud

A v dubie

AD LECTOREM.

dubie ipse filius Dei ipsos erudiuit
ac docuit, Quid folia illa ficus, &
uestis ex uellere ouis significaret.

Ficus nunquam floret, & pro-
rumpit fructus antequam folia pro-
deunt, Cumq; reliquis arboribus
sub folio pomum sit, ut protega-
tur, una ficus supra folium, quod
habet maximum umbrosissimum-
que, gestat fructum, eumq; facili-
me ante maturitatem perdit. Estq;
geminus fructus primū ὄλωθοι seu
grossi prodeunt, qui non mature-
scunt, postea uero dulces ficus sub-
sequuntur. Suntq; in ficis, ut inquit
Plinius, mirabiles abortus non ma-
turescentes, & arbori ipsi uita bre-
uis.

Haud dubiè imago est discipli-
næ, qua se amissis ueris & realibus
bonis æternis tegere & ornare pri-
mi parentes conantur cum folia
ficus

ficu
tuo
tor
bito
uirt
orn
uer
unt
sine
uirt
cum
est,
ræ
cem
cum
app
mife
ὄλωθ
aref
spes
dole
iræ

5
AD LECTOREM.

ficus sibi induunt. Ita enim perpetuo spes magnas ingentium meritorum misera & sordida natura subito sibi somniat, cū qualibuscunq; uirtutum exteriorum seu discipline ornamentis, se circumdedit, sed reuera, ut præcoces seu grossi, prodeunt ille dulces spes, sine folijs, id est, sine meritis, & sine uero & integro uirtutis decore, qui ipse quantuscunq; est postea subnatis folijs, id est, crescente studio & desiderio ueræ uirtutis immaturum & præcoce fructum tantum quomocunq; ornat. Ne turpitude tanta appareat, quanta reuera est naturæ miserrimæ ac perditæ. Atq; & ὄλωθοι tandem uel flaccescunt & arefiunt, uel prorsus pereunt. Ita hæc spes meritorum disciplinæ, in ueris doloribus & terroribus peccati & iræ DEI tandem euanescent & in

AD LECTOREM.

in morte hominem relinquunt.

Cum uero Filius Dei uenit & hæc folia ficus alio nouo uellere seu indumento suæ obedientiæ, uicti-
mæ ac meriti superinduit, & has bonas spes nostrorum meritorum remouet. Tunc primum dulcescit disciplina, ut ficus dulces postremo subsequuntur, & ut uita breuis ac fragilis est arbori, Ita & disciplina omnibus fere momentis in periculo est, ne à diabolis & infirma hominum natura impediatur, uel ipsa mole rerum ac negotiorum in uita obruatur. Hæc significata & enarrata esse primis parentibus non est dubium.

Ita & Noha cum columba ab ipso emissa ex arca reuerteretur cū ramo oleæ gestato in ore, Haud dubie cogitauit ac considerauit cuius rei significatio ipsi exhiberetur,
Nam

AD LECTOREM.

Nam & oleæ & balsami naturam intellexit, Quæ ut gratissima & certissima sunt cordis & totius hominis remedia, Ita uocem Euangelij & promissionis spargendam toto orbe terrarũ presentissimũ & certissimum remedium aduersus diluuiam pectorum esse non dubitauit, Nec uel fragilitate huius ramusculi mouetur, nec columbæ uilitate quæ ore suo oleam ei offert. Ita non oportet moueri animos fragilitate aut uilitate uocis Euangelij, uel ministrorum qui uocem illam inter pericula & ærumnas ingentes, & diluuiam crucis terribilia circumferunt, sed oleæ & balsami uis ac efficacia fide consideranda & completenda est.

Quid est dulcius quam quod Patriarche iacob significatur uenienti in Luza, seu ut postea nominatur. Bes

AD LECTOREM.

Bethel Gene. xxxv. Nam cum post multorum annorum iactationes et pericula tandem conquiescendum sibi in Luza uideret. Haud dubie ipse quoque de uocabulo loci quod Amygdalum significat, & de natura arboris, & de sui itineris historia & imagine quæ significaretur cogitauit.

Amygdalus prima omnium floret, & folia habet candicantia, & fructum palato & corpori gratum, & in medicatione utilem. Est autem fructus foris lanugine quadam obuolutus, sub qua testa est in qua nucleus amygdali continetur, Estque fructus arboris non unius saporis. Quædam enim Amygdalæ dulces sunt, quædam amaræ.

Omnia hæc & ad historiam Iacob & ad Ecclesiam pulcherrime

con-

con
col
tib
ra
ru
gr
tiu
ira
mi
teg
tet
mi
me
ten
ie
De
am
pol
Im
hal
æru
hoc

AD LECTOREM.

conueniunt, Nam ut reuertitur Iacob æger doloribus ac curis ingentibus, ducens secum turbam miseram muliercularum ac infantulorum, Et non solum hospites peregrinos, apud quos cõsudet & hospitium petit, sed socerum & fratrem iratum metuere cogitur, & tamen mirabiliter seruatur à filio Dei & tegitur cum tota familia. Et ut fatetur ipse in Bethel, hoc est, in domicilio ac tabernaculo Dei commoratur. Ita & Ecclesia omnibus temporibus eodẽ modo cruci subiecta, seruatur & tegitur à Filio Dei, & aliqua habet hospitia sub amygdalis, hoc est, in imperijs & politijs mediocribus ac candidis. Imo & Deum hospitem & συνοικον habet, ceu socium periculorum & ærumnarum omnium. Accedit hoc quoq̃ Quod ut amygdalus in
fene

AD LECTOREM,

senect̃ta fertiliss̃ima est. Ita Eccles̃iæ
decus in cruce & ærumnis maxime
conspicitur, cumq̃ uidetur languis̃
diss̃ima, aut prorsus effœta, foelis̃
ciss̃ime & letiss̃ime crescit & mul̃
tiplicatur .

Sed cum tota imago amygdali
uenustiss̃imis Philippi uersibus ex̃
posita sit, eos ipsos hoc loco subij̃
cio.

*Non fertur casu natura sine ordine, Sed mens
Formatrix rebus signaq; uimq; dedit.*

*Fructus Amygdalinus foris est lanugine cinctus
Dura magis sub qua lignea claustra iacent.*

*Nucleus in medio suauis latet atq; salubris
Qui cibus est nobis & medicina simul.*

*Prima atas molli doctrinæ uoce regenda est
Iucundisq; typis ista putamen erunt.*

*Durior hinc custos lex est, fontesq; trucidat
Ac omnes homines iudicat esse reos.*

*Sed trepidis Euangelij uox grata medetur
Hæc sunt Isacide significata seni.*

*Congruit hoc etiam uulpes quod Amygdalæ amaræ
Gustatæ subita morte necare solent.*

Sic

AD LECTOREM,

*Sic schola flexiloquos extinguit casta sophistas,
Ars quibus Archilochi uulpis & acta placent.*

Sunt imagines aliæ innumera-
biles, passim usurpatæ à scriptori-
bus sacrorum librorum, à Prophe-
tis & Apostolis, quæ sunt dulcissi-
mæ & rerum maximarum signifi-
cationes. Et Samsonis historia pers-
picue testatur fuisse apud Ecclesi-
am Patrum certamen sapientiæ in
congressibus publicis hanc naturæ
considerationem. Nam ita in nu-
ptiis suis Sāson proponit ænigma,
Quod experientia paulo ante didi-
cerat, De comedente exiuit cibus, et
de forti egressa est dulcedo. Etsi ue-
ro imago ibi nō exponitur, Tamen
hoc ipsum ænigma Samsonis haud
dubie imago est morientis & resur-
gentis Christi, mittentis per Pro-
phetas, Apostolos, pastores & do-
ctores Euangelij uocem, ut colligāt

B Ec

AD LECTOREM.

Ecclesiam. Id enim significat Leo mortuus in cuius faucibus examen apum nascitur. Id examen & ministros uocis Euangelij, & ipsam Ecclesiam significat, Ministri sunt apiculæ, quæ uocem Euangelij circumferunt, Ecclesia est que hoc fauo Euangelij pascitur, & ab ipso filio Dei Domino nostro Iesu Christo mortuo & resuscitato utriusque gestantur & uiuificantur.

In Psalmis quibus multæ sunt imagines et quibus dulces, Psal. xl. Intuens Dauid sitim et periculum ceruorum in magno æstu, & uagabunda itinera & eiulationes faucibus arefactis, dulcissime accommodat hæc omnia ad corda sensu iræ Dei perterrefacta, & de yderio consolationis deficientia, & hinc inde fluctuantia ut eo in loco suos dolores & eiulationes copiose exprimit, Quemadmodum
desy

AD LECTOREM.

desyderat ceruus ad fontes aquarū,
 ita desyderat anima mea ad te De
 us, Sitiuit anima mea ad Deum fon
 tem uiuum, quando ueniam & ap
 parebo coram facie Dei. Fuerunt
 mihi lachrimę meæ panis die ac no
 cte, Abyssus abyssum inuocat in
 uoce catarractarum tuarū, omnes
 collisiones et fluctus tui transierunt
 super me. Sed legant docti descri
 ptionem ceruorum apud Plinium,
 Aristotelem & alios rerum natura
 liū scriptores. Sic intelligent quere
 lā Prophetæ, & imaginis concinnit
 ate mirum in modum afficientur.

Scribunt. n. ceruos magno anhe
 litu elicere atq; attrahere serpentes
 ex rupium cauernis eosq; deuorare
 & ueneno ita accendi & inflamma
 ri. Congruit imago ad utramq; de
 quibus Psalmus loquitur, Ad filiū
 Dei deriuantem in se iram æterni

B ij Pa

AD LECTOREM.

Patris aduersus peccata, & eiulantē
in cruce desiderio consolationis,
Deus meus Deus meus quare dere-
liquisti me. Deinde & ad omnium
hominū corda quæ eodem iræ Dei
sensu languetur ac perterresunt.

Psal. ciiij. naturam nostram lan-
guidam, effœtam, imbecillē & fra-
gilem propter peccatum, conferens
bonitati & misericordiæ Dei reci-
pientis nos, & remittentis peccata,
seruantis, defendentis & exhilaran-
tis, utitur pulcherrima similitudine
aquilarum, cum inquit: Renouat ut
aquilę iuuentutem tuam. Miranda
& dulcis est concinnitas similitudi-
nis si historiam aquilarum confide-
res: Scribunt, n. Aquilam cū senue-
rit grauari pennarum mole, & ocu-
lorum obtundi aciem, quæ alioqui
maxima & acutissima est, sed quæ-
sito inuentoque fonte denuo erigere
pen-

AD LECTOREM.

pēnas & colligere in se colores, atq̄
 ita redire uisum, & trina immerfio-
 ne iuuentutem. Tunc. n. impetu ma-
 ximo uerfus solem recta contende-
 re ferūt, ut & aciē oculorū hebetatā
 denuo uegetam faciat, & radijs sola-
 ribus pennas senlies exurat, ut aliaē
 nouæ subnascantur. Referunt aliī
 aliter historiam, sed quomodocūq̄
 se habeat, imago est baptismi, crucis
 & mortis cui Ecclesia subiecta est.
 Immergimur in baptismum & san-
 guinem filiī Dei, et ita uetus natura
 aboletur, resurgente ac prodeunte
 noua sanctificata & Deo placente
 natura. Immerfi aut̄ in sanguinem
 & mortem Christi etiam imagini
 eius assimulamur, cum in cruce ac
 morte uetus natura obnoxia pecca-
 to tota aboletur, donec in resurre-
 ctione mortuorum noua et immor-
 talis massa resurgat ad solem iusti-
 cie,

B iij cie,

AD LECTOREM.

ciæ in tota æternitate contuendum
ac celebrandum.

Psal. 147. cum inquit, qui dat iu-
mentis escam ipsorum, & pullis cor-
uorum inuocantibus eum, Mirabi-
lissime & dulcissime pingit ac do-
cet Propheta, quomodo Ecclesia &
totum genus humanum immensa
misericordia dei seruetur & alatur.
Vnus coruus inter omnia animan-
tia ἀσώργος est, et pullos recens editos
deserit, sed seruantur diuinitus uer-
miculis quos in nido ex stercore cor-
ui Deus uiuificat. Hi sunt esca et ali-
mentū pollorum donec adolescant
& ad uolatum idonei sint.

Non obscurum est cuius rei si-
gnificatio sit, uiuit Ecclesia & serua-
tur mirabilissime inter Tyrannos
ἀσώργους & hostes implacabiles, & ui-
uit tenuissimis uermiculis, seu micis
reliqui generis humani, quas sterco-
ris loco Tyranni habent & aspera

nantur. Et tamen hic uictus Eccle-
siam alit ac nutrit quantumuis exi-
guus & abominabilis, donec ad se-
dem uitæ cœlestis læta euolet, ubi
pabulum erit lætius & salubrius, sa-
pientia, iusticia & læticia æterna.

Etiam imperia figuris similibus
apud Prophetas pinguntur, Quid
cogitari similius potest quam Par-
dalis & Alexander? Tantum est au-
daciæ, celeritatis & roboris in Par-
dali, ut ne quidē ab armatis uenato-
ribus capi aut interfici possit. Dele-
ctatur autem uino & Venere, uena-
tores ergo obseruatis sedibus, quib.
commorari solet Pardalis appo-
nunt uascula uino repleta, Ad quæ
cum accessit auidissime uinum bi-
bit, & præcep in Venerem profilit,
qua expleta obdormit. Ita sopita ca-
pitur. Iam cogita Alexandrū cuius
uirtus nullis laboribus, nullis peri-

B iij culis

AD LECTOREM.

culis cedit, postea uero in ocio illa
tanta uis animi & ingenij uino et li
bidinibus subito extinguitur.

In historia ingredientis Christi
in urbē Ierosolymam, dicitur præ
gestatos ei esse ramos palmarum &
oleæ, id etiã rerum maximarum si
gnificatio est, Palma nulli oneri ce
dit, sed quanto magis deprimitur
tanto ipsa fortius contra onus assur
git. Talis est filius Dei in morte op
pressus dolorib. & peccatis nostris,
& sensu iræ Dei inenarrabili, Ac ui
detur prorsus esse depressus. Sed
tertia die resurgens ex morte, omni
potentiæ & uitæ suæ uictoriam
lætus ostendit.

Olea, ut supra dixi, gratissimū est
cordiale et signū est pacis, Ita Chris
tus resurgens ac reuiuiscens pacem
ac consolationem cordibus dicit.

Talium exemplorum diuinæ

nar

narrationes plenæ sunt, quæ, ut dixi, ostendunt antiquitatis sapientiam, Ac non solum dulcis, sed & utilis est consideratio. Ac semper uiri docti tales imagines quæsiuerunt & amauerunt, Et laudanda est uoluntas eorū qui hoc erudito & dulci studio ornare Ecclesias conātur.

Colligit autem hic uir doctus et honestus Ioannes Cogelerus, minister Ecclesiæ Stetinensis mediocræ aceruum talium imaginum, eumq; nobis iudicandum obtulit. Nos cū industriam & diligentiam eius probaremus, & iudicaremus scriptum utile ac gratum fore lectori candido uoluimus hanc nostram cōmōnificationem quam præposuimus, testimonium esse nostræ de ipso uoluntatis & iudicij de hoc labore suo utili & iucundo. Ac speramus libellum huius Cogeleri præbiturum

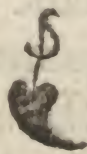
B v   mul

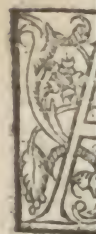
AD LECTOREM.

multis doctis & ingeniosis homi-
nibus occasionem, ut plures imagi-
nes tales in lectione Prophetarum
& Apostolorum obseruent, & con-
cinna interpretatione enarratas pro-
ferre studeant, Qui quidem labor
ornat Ecclesias & nocet nemini, ut
econtra multa furiosa & maledica
scripta multorum Ecclesias defor-
mant, et causa sunt horribilium ma-
lorum in toto genere humano.

Sed oro Deum toto pectore, ut Ec-
clesias harum regionum or-
net, seruet & protegat
Amen.

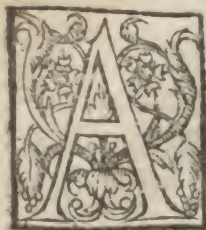
INC
SIMO
Christ
Vanda
Dit

minu
ui: ip
posse
sui: E
lus n
etian
demi
quar
dillo
te hu
cies,
ulla
cum
pesta
omn
D. L
dixi
ues
tituc

INCLYTO ET POTENTISSI-
SIMO PRINCIPI AC DOMINO, D.
Christiano Regi Daniæ, Noruuegiæ, Gothorum &
Vandalorum, Duci Slesuicensi & in Holstat, domino
Ditmarsicæ &c. Comiti in Oldenburg, Domi-
no suo clementissimo .

ACERBAM QUERELAM
mouet rex cœli atq; terræ apud
regium prophetam Esaiam, rex
serenissime, Audite cœli & auri-
bus percipe terra, quoniam Do-
minus locutus est. Filios enutriui & exalta-
ui: ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos
possessorem suum, & asinus præsepe domini
sui: Israel autem me non cognouit, & popu-
lus meus non intellexit. Hac conuestione
etiam hoc tempore uere uti possumus. Vi-
demus enim quantus sit Dei contemptus,
quanta ingratitude, quanta securitas, quanta
dissolutio morum in omni genere uitæ. Cer-
te huius corrupti & deprauati temporis fa-
cies, multis pijs uiris magnum dolorem sine
ulla dubitatione sæpe conciliat: præsertim
cum tanquam e specula uideant quantæ tem-
pestates & conuassationes Ecclesiarum &
omnium rerum publicarum immineant.
D. Lutherus uerus Propheta aliquoties præ-
dixit in suis concionibus, Germaniam gra-
ues pœnas, tandem ob hanc summam ingra-
titudinem et securitatem inauditam luituram
esse;

EPISTOLA

esse: uel ut citius Turca quam putaramus germaniam occupet: uel ut aurora Euangelij euanescente, infinitæ hæreses uicissim oriantur. Non puer hæc dixit, non fatuus, non homo ebriosus, considera statum nostrorum temporum. Quamobrem nos qui in uinea Domini laboramus, interea nostrum officium, ea qua potest fieri fidelitate & diligentia faciemus: partim ne nostra negligentia maiorem cumulum nostris peccatis, quæ antea satis magna sunt addamus: partim ut aliquos qui à regia uia aberrarunt reducamus: partim ne alij qui omnem saluberrimam medicinam contemnunt atq; respuunt: in comitijs quæ Filius Dei mox celebraturus est, ullam excusationem suæ perditionis habeant. Et cum T. M. R. ex animo cupiat ut Dei fiat uoluntas sicut in cælo & in terra: nec defatigatur in ornanda Ecclesia Dei, & ad promouenda bonarum artium studia singulariter sit inflammata: Addo etiam quod iusticiam ardentem amet & constanter tueatur, & mallet perire mundum quam temere sancta iusticiæ iura uiolare, nõ dubitabimus in eo regno Regem cœlestem sibi regnum ædificasse, & ibi mansurum esse. Quamobrem ut M. T. & toti regnum talem gratularer fœlicitatem: hunc libellum T. R. M. dedicare uolui.

Etsi

Etsi a
M. ha
bus
Mela
colle
Oro
IES
ræ, &
am
mos
gat.

DEDICATORIA.

Et si aut munus leuidēse est: spero tamē T. R.
 M. has Imagines quas partim ex prælectioni
 bus D. præceptoris mei charissimi Philippi
 Melanthonis, partim ipse ex scriptis Patrum
 collegi, singulari clementia suscepturam esse.
 Oro autem æternum Patrem Domini nostri
 IESV CHRISTI, conditorem cœli & ter-
 ræ, & Ecclesiæ suæ, ut seruet incolumes Regi-
 am M. T. Et inclytam reginam, & nobilissi-
 mos filios & filias, & regnum quoq; prote-
 gat. Datæ Stetini in festo natiuitatis Christi.

R. T. M.

deditissimus

Iohannes Cogelerus
 uerbi diuini minister
 Stetini.

PRIMA IMAGO.
DE DEO.

MAGNA EST SAPIENTIA,
Deum uere ut se patefecit in
suo uerbo & testimonijs eui-
dentissimis, agnoscere & cele-
brare. Necesse enim est scire
quem alloquaris, ubi se Deus patefecerit,
qualis sit: an, & cur te exaudiat. Hæc confide-
ratio excitat timorem et fidem, & mentes con-
solatur suauiter, in medijs fluctib. & procellis
tentionū. Deinde hinc apparet qualē oportet
tebat

tebat e
sit con
nem fu
tem no
ma uo
fram
mund
mala r
deplor
hibeat
perfor
derabi
tres d
ueteri
moni
qua et
& refu
tamen
calor
dor se
sancti
gitati
scunc
occaf
nipot
splen
bis re
liante

tebat esse hanc hominum naturam, & ad quid sit condita. Vult, n. Deus homines esse imaginem suam: uult congruere uoluntatē et mentem nostram, cū regula mentis suæ & iustissima uoluntate. His consideratis ingentem nostram miseriam, prauam immundiciem, et immundā prauitatem uidebimus. Quare ut hæc mala non solum ueris & assiduis lachrymis deploremus: sed medicinam saluberrimā adhibeam⁹ officia & proprietates uniuscuiusq; personæ, Patris, Filij, & Spiritus sancti, considerabimus. Quod autē sit unus uerus Deus, & tres distinctæ Personæ, testimonia & noui & ueteris testamenti clarissime docent. His testimonijs adhibitis, uidendū an in creaturis aliqua etiam simulachra uel imagines appareāt & refulgeant. In Sole sunt tres res distinctę, & tamen inseparabiles, lumen, splendor solis, atq; calor. Sol uel lumen, est imago Patris, splendor solis, imago Filij, calor, imago Spiritus sancti. Est pulcherrima imago, quæ nobis cogitationes sanctissimas inijcere debet, quotiscunq; auroram, uel solem in meridie uel in occasu, contemplati fuerimus. Ah Pater omnipotens tu in nostris cordibus luceas sic tuo splendore, hoc est, uerbo, quod Filius tuus nobis reuelauit. Accende tu ignem amoris auxiliante Spiritu S, qui à te & Filio procedit &c.

Ocu-

NTIA,
fecit in
ijs eui-
& cele-
est scire
fecerit,
onside-
tes con-
ocellis
opor-
tebat

DE DEO,

I I.

Oculorum compositio, optimam & pulcherrimam imaginem proponit, mirandi articuli de duabus naturis in Christo. Vt. n. in oculo duæ res diuersæ mirando modo copulatæ sunt, humor aqueus, & lux seu flammula quæ in toto corpusculo lucet: Ita in Christo nato ex uirgine Maria, mirando & inenarrabili fœdere iuncta sunt λόγος & caro. Deinde ut flammula non extinguitur ab humore, nec uicissim depascitur humorem, sed oculo incolumi neutra pars impedit alteram quo minus adsit: Ita λόγος non est conuersus in naturam humanam, nec unquæ deserit id, quod semel assumpsit. In Christo sunt & manent perpetuo duæ naturæ, diuina & humana.

I I I.

In uiolis folia sunt purpurea, & referunt propemodum colorem sanguinis. Sic est humana natura in Christo despecta, misera & cruenta. Intus est flosculus aureus, qui significat diuinitatem filij Dei. Fragrantia uiolarum significat doctrinam de filio Dei, quæ agnoscantibus delicta & errores dulcissima est, und hat darnach ein Hütlin auff/ significans defensionem. Et sicuti uiolæ, quamuis sunt pulcherrimæ conculcantur à prætereuntibus: sic etiam Christus & Ecclesia in hoc mundo.

Natu-

lica
suis
bon
reu
cto
tuis
ma
re u
ma
ger
Qu
pul
tos
che
Dia
bis
stus
cto
suo
stitu
tur
stun
neg
funt
bit.

IIII.

Naturale odium est inter serpentem & pelicanum, pelicanus quæsiturus cibum pullis suis, irrepit in nidum pelicani serpens per arborem, & interficit pullos, super quibus mater reuertens, triduo lugere fertur, deinde in pectore se uulnerans conspergit eos, & sic à mortuis resuscitat. Sed sanguine effuso debilitatur mater, unde & pulli coguntur exire, & quærere uictum: quorum quidam naturali affectu matrem debilitatam pascunt, quidam uero degeneres, de matre nullam curam gerunt. Quod mater animaduertens receptis uiribus, pullos se pascentes refouet: alios uero ingratos à se reijcit, aut uiuere non permittit. Pulcherrima imago est, repræsentans Filium Dei. Diabolus naturaliter odit Filium Dei, & nobis eius pullis, uitam crudeliter eripuit. Christus nostra calamitate motus, uulnerat se in pectore, hoc est, uitam suam pro nobis offert, ac suo sanguine nobis à serpente ictis, uitam restituit. Sed quid fit? quidam pulli amplectuntur illud beneficium, & sunt grati erga Christum & Ecclesiam: quidam uero degeneres, negligunt beneficia, & erga matrem Ecclesiam sunt ἀσώπιοι, quos tandem Filius Dei iudicabit.

C Sol

V.

Sol est typus Christi lucentis in Ecclesia.

X. Sicuti sol est origo omnis lucis & foecunditatis in terra: sic Christus uerus sol illuminat omnem hominem, ut S. Iohannes capite primo copiose docet.

II. Non est stationarius, non retrogradus: sic nemo cursum Euangelij impedire debet neq; etiã potest. Ut, n. adueniente aurora nullus rex nullus tyrannus tanta est præditus potentia, ut queat, etiamsi maxime uelit & conetur, seu mandatis seu armis suis prohibere & impedire, quo minus exoriens sol diẽ mundo reducat.

2: 77

III. Sol est regula & norma omnium Planetarum: sic Christus est norma omnium Prophetarum & Apostolorum. Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent, hoc est, Clare & euidenter pronunciant, uno ore concludunt constanter remissionem peccatorum accipere per nomen eius qui credunt in eum.

III. Quo terris propior, tanto eius uis debilior. Sic Christus quando in terra fuit, docuit, miracula stupenda edidit, non in magna existimatione neq; in honore fuit: imo Apostoli infirmam fidem habuerunt, quæ tandem post resurrectionem incensa, aucta, confirmata & quasi obsignata est.

V. Quo altior tanto efficacior. Hoc apparet etiam

eti
co
hil
fol
X
Sic
lun
to
na
X
bu
co
co
Pr
usc

etiam in Christo, in festo Pentecostes quando
cœlitus mittit Spiritum sanctum. Lege totam
historiam in Actis. Est imago pulcherrima si
sobrias cogitationes hac de re susceperis.

VI. Non interclipsatur, nisi interposita luna.
Sic in Ecclesia tetrae fiunt eclipses, quando alia
luminaria lucere uolunt, extincto uel obscura-
to Christo, qui solus est uera lux, nos illumi-
nans, ut diuus Iohannes pulcherrime docet.

VII. Eclipsis solis non percipitur ab omni-
bus. Sic Dei benignitas aliquam Ecclesiam
conseruat, quę doctrinam incorruptam habet,
conseruat, retinet, Hęc ita esse, testantur omnes
Prophetæ, Apostoli, & tota mundi historia,
usq; ad tempora nostra.

II. IMAGO.

DE DIABOLO.

C 2

Variæ

DE DIABOLO.

I.

Variæ imagines desumi possunt, quibus ingenium huius infensissimi hostis depingitur, ex nominibus quæ ei in sacris literis attribuuntur. Nunc dicitur Leo, Lupus, Satan, Balial, Draco, Latro, Pirata, Ventus urens nulliq; parcens, Serpens, Miluus. Comparatur etiam Pharaoni & alijs impijs gubernatoribus atq; tyrannis. Sed hac de re alias copiosius scribam.

II.

Hyæna est etiam imago Diaboli. Plinius libro octauo capit: 30. scribit: Hyæna maxime sermonem humanum inter pastorum stabula assimulat, nomenq; alicuius addiscit, quem euocatum foras lacerat, oculis mille uarietates, colorumq; mutationes &c. Ita Diabolus in ueri pastoris stabulo, in Ecclesia cum hominem conatur euertere non uenit in specie Diaboli: sed sub specie Angeli lucis, imo Dei: adfert scripturam sacram, allegans mutilatos scripturæ locos, ut in exemplo primorū nostrorū Parentum conspicitur. Nam Diabolus Euam sub specie omniū formosissimi & blandissimi animalis, scilicet serpentis, deprauato Dei mandato astute decepit & misere perdidit. Nequam (dixit) moriemini, q. d. non recte mandatum Dei de prohibita arbore intelligitis. Atq;

DE DIABOLO.

Atq; ita scite argumentatur à maiore ad minus: qui uobis concessit de omnibus arboribus comedere: quam ob causam istius arboris fructum prohibuisset? Sic paulatim uerbum Dei eximit & euellit ex thalamo cordis nostrorum parentum per corruptelas uerbi diuini.

III.

In Crocodilo pinxit Deus Diabolum: Ichneumon uero, hoc est, mus indicus typus est Christi. Sicut enim Ichneumon exiguum animal mergere se limo dicitur, & se ad solem siccare, quando in fauces Crocodili profilire parat: in cuius fauces uadit, quando cum somno oppressum conspexerit, aluumq; eius ingressus arrodit. Ita Christus contriturus caput serpentis, & destructurus opera Diaboli, humanam assumpsit naturam nostra inuolutus carne atq; sanguine, & postea in fauces Diaboli insilijt. Passus est se ab illo occidi & deuorari. Sed cum iam Diabolus Christum omnino extinctum esse arbitraretur, deq; occiso illo triumpharet: Christus aluum eius arrosit, comprobans hoc gloriosa resurrectione & amicissima colloctione quam aliquamdiu cum suis charissimis discipulis habuit: Deinde missione Spiritus sancti hæc omnia, tanquam certissimo sigillo obsignantur atq; confirmantur.

C 3 3. Imago

quibus
is de-
literis
Satan,
urens
aratur
natori-
iosius

linius
axime
abula
quem
arieta-
bolus
nomin-
Dia-
i: ad-
s scri-
storū
Euam
issimi
i man
equa-
man-
gitis.
Atq;

III IMAGO.

DE PECCATO.

IN Basilisco picta est imago peccati: Vt enim ille, ipso aspectu hominem necare dicitur, tanta enim in illo est uis ueneni: Ita si homo peccati magnitudinem satis sentire & cernere posset, ipso conspectu ac sensu illius, subito extingueretur. Atq; in eo prædicanda est Dei benignitas, quod non permittit nos sentire, ita ut meriti sumus, peccati, & iræ Dei aduersus peccatum magnitudinem. Deinde sicuti Basiliscus necat frutices etiam non contrectatas, sed suo afflatu, exurit herbas, rumpit saxa (tanta uis est mali) Ita peccatum communem perniciæ regionibus, ciuitatib. & familijs, ac quidem clarissimis inuehit. Postremo huic tali monstro uirus mustelarū exitio est. Etenim mustelas inijciunt cauernis, quarum odore moriuntur. Hæc historia optimam pulcherrimamq; imaginem continet Christi frangentis, comminuentisq; potentiam Diaboli, hanc teterrimam pestem nemo potuit reprimere extra Christum. Oseas, O mors ero mors tua, morsus ero tuus inferne. Addam & hoc quod commemoratione dignum est. Scribunt aliqui Mustelam simul mori Basilisco superato. Et Christus moritur resurgens tertia die. Præterea sicuti Basiliscus pau-

19

DE PECCATO.

pausam uitæ facit quando intuetur speculum:
 Sic peccatum uires amittit & animam agere
 incipit, quando clarissimam lucem Euangelij
 inspexeris. Et sicuti hoc monstrum non lu-
 cem; sed tenebras amat: sic peccatores præ-
 fertim ubi nulla emendatio refulget, sunt in te-
 nebris, nõ est ibi uera Dei agnitio, nulla fides,
 non amor erga Deum & proximum, nulla
 spes, expectans promissa bona & liberatio-
 nem à præsentibus malis. Non est hic timor,
 quo Deum suspicimus, ueneramur & time-
 mus, eiusq; beneuolentiam retinere stude-
 mus. Nulla hic conspicitur humilitas quæ
 timorem sequitur. Non agnitio propriæ im-
 becillitatis: sed superbia, fiducia, amor sui &
 confidentia. Nulla hic patientia, longamini-
 tas, gaudium in Deo & pax conscientia.

II.

Quoquo uertas Magnetem semper ad po-
 lum mundi conuersus est, qua ex re notari po-
 test singularis amicitia inter hunc lapidem &
 uerticem mundi. Est autem Magnes peccati
 imago, quod iram Dei & pœnas tristissimas
 hominum generi accersit: sicuti enim Ma-
 gnes attrahit ad se ferrum: ita nos peccatis
 nostris omnia inala nobis conciliamus. Ad-
 dunt & Physici illud. Quando iuxta eum
 Adamas collocatur, non rapit ferrum, & si

C 4 iam

DE PECCATO.

iam rapuerat, ut ei appropinquauerit mox remittit. Augustinus de ciuitate Dei libro **II**, cap. 4. Sic peccatum non potest te accusare cum uerum Adamantem **IESVM CHRIS TVM** habueris. Imo, etiamsi oneratus es grauissimis peccatis, necesse est ut liquefiant, quemadmodum nix adueniente calore solis. Sicuti enim allium Magneti illitum impedit eius uim trahendi ad sese ferrum: ita peccatum nulla re tolli atq; deleri potest nisi amara morte filij Dei, quem Pater æternus placatorem nobis constituit.

III.

Et sicuti calor in calce latet, quem non animaduertis nisi aquam superfuderis, mox uidebis maximum fumum: sic peccatum ut fumus in corde latitat, qui calor mox quando parum aquæ asperferis sequitur, hoc est, quando non omnia fluunt secundum nostram uoluntatem: dubitamus de Deo & eius uoluntate, fumus impatientes, accusamus Deum iniquitatis, inuehimur in Deum impijs contumeliosis & blasphemis seu cogitationibus seu uerbis. Deinde si & proximus parum aque addiderit, hoc est, offenderit nos, maximi fumi & inflammationes in oculis conspiciuntur, & in omnibus gestibus atq; membris apparent. Dicam uno uerbo: Omnia

nia
gu
cor

Ca
læ
eij
pr
m
fu
&
fo
pr
m
be
no
ex

DE PECCATO.

nia peccata aduersus Dei præcepta depingunt uiuis coloribus quid in penetralibus cordis nostri latitet.

IIII.

Lepra est euidentiſſima peccati imago. Capite 13. Leuitici legimus quod aliæ poſtulae pro ſimplici ſcabiæ propter quam nemo eñcitur e familiarium hominum conuietu, aliæ pro uera lepra iudicantur. Hoc loco diſcrimen peccatorum oſtenditur. Alia enim eſi ſunt repræhenſibilia, tamen ſunt tolerabilia, & non excutiunt fidem. Huius generis ſunt, ſœdæ cogitationes, quibus non conſentias, præcepta ira, incompoſiti mores, aliæq; infirmitates. Nos (inquit) qui potentes ſumus, debemus infirmitates impotentium portare ac non placere nobis iſiſ.

Alia ſunt in cœtu piorum intolerabilia, et excutiunt fidem, ut Paulus copioſe in Episto-

C 5 la

DE PECCATO.

la ad Galatas & Corinthios, Imo in omnibus suis Epistolis docuit. His tamen ianua diuinæ misericordiæ rursus patet, uenæq; Dei bonitatis aperiuntur, si uera pœnitentia accesserit. Et sicuti Leprosi habebant uestimenta dissuta: sic omnes uirtutes impij, quantumcunq; præclaræ, sunt dissutæ, lacerae, immundæ, & coram Deo abominabiles. Deinde incedit capite nudato, Christus caput est Ecclesiæ. Impius autem hoc capite prorsus nudatus & priuatus est. Habet & Labia contecta, quia impius non potest aperire os suum coram Deo & orare. Postremo eiectus est e contubernio populi Dei, & non licet ipsi uesci sanctificatis. Impius enim exclusus est ex hereditate omnium cœlestium bonorum. Cum igitur tanta sit miseria & calamitas impij & impœnitentis, nihil prius ipsi faciendum est, quam ut agat pœnitentiam, quo restituitur ueræ mundiciæ per Christum.

V.

Mirabilis est natura Ardeę: Nam cum demisit se in aquam, pedibus immota consistere dicitur. Mox pisciculi in pedum odorem & suauitatem occurrunt atq; adhærent pedibus, quos ipsa postea deuorat. Natura peccati

cati
cred
fese

& u

DE LEGE.

ueribus gaudet : ita ministerium Legis & uox eius est ministerium mortis coruus à Noha emissus, ex arca non reuertitur, hoc est, Lex nobis non pacem & tranquillam conscientiam dare potest. Columba uero ore gestans ramos Oleæ, hoc est, Vox Euangelij nobis annunciat pacem & uera adfert feudalia bona, quibus sustentationem assequimur.

II.

Habemus etiam imaginem legis in Moyse feriente petram, ut dominus præceptor erudite & pie commonefacit in quadam Oratione quam anno 50. clarissimus uir Iohannes Marcellus Decanus in promotione recitabat. Moses (inquit) significat & legē & hanc politiam. Primū. n. feritur filius Dei propter Legem, sicut ipse inquit: Non ueni soluere, sed implere Legem. Recipit quidem diuinitas immensa misericordia genus humanum. Sed tamen cum iusta sit, & Legi Dei satisfieri necesse sit, uel obedientia uel pœna, propter ordinem iusticiæ decretum est, ut aliquis in genere humano prorsus innocens, pro cæteris fontibus pœnam solueret &c. Lex igitur quæ iustissimo iudicio nos oppressura erat, Filium ferit, ne nos feriat. Et fluunt ex rupe flumina

flum
fiti te
adme
inger
rienti
domi
torē
sticia
tione
gnitu
uenti
ci &
icta e
non c
tinge
uoce
hanc
nostr
id est
giam
ne Eu
latice
ampl
inuo
illa p
dit n
uos c
cupie

DE LEGE.

flumina Euangelij, quibus hæc misera natura
 siti torrefacta, recreatur. De his tantis rebus
 admoneri te cogites hac ipsa imagine Moyſi,
 ingenti & ardenti motu excelsam rupem fe-
 rientis. Simul etiam astare in cacumine rupis
 dominum scias, huius tanti agonis guberna-
 torē καὶ πρωταγωνιστῶν, & sapientiam & iu-
 sticiam Dei consideres, quæ sine compensa-
 tione nos liberare pœnis noluit: sed in ma-
 gnitudine pœnæ & personæ λυτῶν persol-
 uentis uoluit iusticiam & iram suam conspi-
 ci & metui &c. Sed hæc ipsa petra etiam cum
 icta est, & effudit flumina Euangelij, tamen
 non corruit, sed stat ardua, cœlum uertice at-
 tingens, id est, uiuit filius Dei inuictus, nec
 uocem doctrinæ suæ extinguere finit &c. Ad
 hanc rupem, id est, ad filium Dei, dominum
 nostrum Iesum Christum, percussam Lege,
 id est, persoluentem λυτῶν pro nobis, confu-
 gamus & petamus, ut mentes nostras flumi-
 ne Euangelij sui potet, nos etiam auidi, hos
 latices hauriamus, recte discamus doctrinam,
 amplectamur eam, & ad usum in quotidiana
 inuocatione transferamus. Et quia Deus in
 illa petra percussione, id est, morte Filij, osten-
 dit magnitudinem iræ suæ aduersus peccata,
 uos quoq; uere expauescamus & errantibus
 cupiditatibus frenos iniiciamus.

Pro-

III.

Profectio Israelitarum quando ex Mari rubro liberati, ducebantur à Mose in desertum, ubi nec potum nec cibum accipere possunt, Legem nobis quoq; depingit. Nam & Lex nos ducit in desertum ad aquas amarissimas, quæ tandem fiunt dulcissimæ à ligno vitæ, Christo saluatore nostro, dicente: Venite ad me OMNES qui laboratis & onerati estis, ego reficiam uos. Das ist / Ich wil euch gleich wider aufferquickten / die jr ommechtig vnd wie man redet bey vns / beschmiemelet sint.

III.

Deus præcipit Exodi capite 19. ut Sacerdotes una cum populo se sanctificent ante promulgationem Decalogi, et iuxta uerbum Domini iuxta septa manent, montem non ascendant. Quid uero hoc? Significatur, nullum

lum,
tis ce
perfe
admi
brant
Dei,
alioq
legen
Deus
celler
plene

DE EVANGELIO.

23 :

lum, quamuis eximie sanctitatis & honestatis coram mundo, posse natura sua Legi Dei perfecte satisfacere. Solus autem Mose & Aaron admittuntur in montem. Hi enim adumbrant Christum, qui cum sit naturalis Filius Dei, solus cognoscit perfecte maiestatem Dei alioqui incomprehensibilem, & solus Dei legem perfecte implet. Deinde & hoc docere Deus uoluit, neminem quamuis ingenij excellentis, posse natura sua maiestatem Dei plene in hoc seculo comprehendere.

V. LOCVS.
DE EVANGELIO.

ex Mari
n deser-
ere pos-
Nam &
narissi-
igno ui
Veni-
onerati
oil euch
nechtig
emelet

Sacer-
t ante
erbum
n non
r, nul-
lum

DE EVANGELIO.

Tres sunt magnificæ proprietates auri, quib. reliqua metalla antecellit. 1. quod subinde fit purius in igne, nec quicquam de sua substantia amittit. 2. habet uim confirmandi & corroborandi hominum corda. Nam nullum metallum est auro magis temperatum quam cor, & propter temperamentum maxima est cognatio cordis & auri. Tertia proprietas est, quod arceat semina lepræ, ne totum corpus contagione lædat. Hæ proprietates omnes uenustissime accommodari possunt ad efficaciam ministerij Euangelij. Nam doctrina Euangelij in certaminibus & controuersijs fit purior & illustrior: ut hac ætate quam multi articuli necessarij Ecclesiæ Dei, ex causarum contentione illustriores facti sunt. Deinde doctrina Euangelij, beneficia etiam præstat cordi, ut confirmetur firma consolatione, ne mole peccatorum aut ærumnarum frangatur. Deniq; lepram immedicabilem per se & sua natura, hoc est, uenenatos morsus Diaboli, peccatum & mortem tollit & delet; Ideo David uerbum Dei sæpissime in suis Psalmis auro preciosissimo comparat.

II.

Aiunt tantam esse cognationem croci & cordis humani ut is, qui nimium croci absumit

mit
obsc
Nan
mag
cta.S
geli
dele
temp
plici
run
ligi
sub

cuti
ipfi
rati
reu
2. N
in
uer
her
fuf
con
uer
dile
tur
na

DE EVANGELIO.

mit risu emoriatur. Huius συμπαθείας non obscura est ratio, uide: similitudo temperamenti. Nam utraq; res optime temperata est, siue ut magis proprie dicam fermentata & compacta. Significat autem crocus doctrinam Euangelij quæ εὐδοκίαν hominibus affert, ut Deo delectentur, eiq; læti ingentibus animis obtemperent. Itaq; læti adeunt certamina & supplicia, Ieremias, Baptista, Paulus. Quia norunt se & curæ esse Deo & propter Filium diligere, & intelligunt causas cur Ecclesia cruci subiecta sit.

III.

Manna est imago cœlestis doctrinæ. 1. Sicuti sine humano labore atq; prouidentia ipsis hic cibus datur: Ita & Euangelij doctrina rationi prorsus ignota, absq; nostris meritis reuelatur, & summa bona gratis offeruntur. 2. Manna cadit cœlitus cum rore cœlesti. Sic in Ecclesia necesse est, ut Spiritus sanctus in uerbo sit efficax. Quemadmodum enim ros, herbas aridiores excitat, & quasi a morte resuscitat: sic Spiritus ueritatis, arida & contrita corda nostra, suo rore cœlesti reficit. 3. Uniuersa multitudo satis cibi accipit. Sic & Deus dilexit mundum, ut Filium daret unigenitum, ut omnes in ipsum credituri, uitam æternam haberent. 4. Ignotus cibus fuit: Sic do-

D   ctrina

DE EVANGELIO.

Trina Euangelij quam plurimis obscura & ignota est. Quare tibi omnipotens Pater, confiteor, hoc est, Gratias ago, quod abscondisti hæc à sapientibus, reuelasti uero nobis infantibus. 7. Manna prouenit ad facietatem: Ita nihil in uerbo Dei iure potest desiderari. Nam in omnibus necessitatibus tanquam ad sacram ancoram ad uerbum Domini confugimus. 6. Manna saporem habet delectabilem: sic nulla res in mundo est, quæ maiorem delectationem parere potest, extra uerbum Dei, in ipsa etiam mortis hora. Huc Psalmi Dauidis referendi sint. 7. Hic cibus est rotundus. Sic uerbum Domini est rotundum, manens in secula seculorum. 8. Est candidus, hoc est, candida corda illum cibum expetere debent, qui non secundum carnem: sed secundum spiritum uiuunt. 9. Manna est frangenda Mola, hoc est, Lex primum doceri debet, quæ corda nostra præparat, comminuit, frangit. Deinde Euangelium nos præparatos, assumit beneuolē, comminutos colligit, fractos confirmat. 10. Quando uenerunt in terram Canaan cœlum non amplius mannam suppeditauit: Sic aliquando & hæc manna, cum uerimus in terram Canaan, in regnū cœlorum, non eo modo nos sustentabit ut factum est, quando in deserto adhuc uagabamur,

DE EVANGELIO.

mur, hoc est, in hoc mundo. Tunc etenim uir uirum non amplius docebit: sed erimus omnes docti à Deo, & uidebimus Deum à facie ad faciem. III.

Christus Saluator noster multas & insignes etiam similitudines & imagines uerbi diuini Matthæi decimo tertio capite proponit: sed nō ero prolixus. Margaritæ comparatur uerbum Dei. Scripsi autem hac de re conuersionem dedicatam Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Augusto, Duci Saxonix, Electori &c. Domino meo clementissimo.

V.

Simile est regnum cœlorum fermento, quod mulier miscet tribus satis farinæ, ut tota massa fermentetur. Fermentum inflans, rarefaciens & attenuans panem, significat doctrinam Euangelij, quæ est panis uitæ, alens uerâ Dei agnitionem, fidem, iusticiam & uitam æternam, & inflans corda ueris motibus, uera dilectione Dei & similibus. Tria fata significant tres præcipuas partes hominis, mentem, uoluntatem & cor, quæ commixta doctrina Euangelij renouantur, & noua agnitione & dilectione Dei, ac uita æterna donantur. Fit autem hæc renouatio, cum fermentum commiscetur satis, hoc est, cum doctrina Euangelij studiose legitur, auditur, cogitatur, et in quotidiana in-

D 2 uoca-

oscura &
ater, con
condisti
s infanti
Ita nihil
Nam in
sacram
gimus.
em: sic
n dele-
m Dei,
Dau-
undus.
nanens
hoc est,
lebent,
indum
genda
et, quæ
angit.
, aslu-
tractos
n ter-
nnam
anna,
regnum
bit ut
agaba
mur,

DISCR: VET: ET NOVI TEST:
uocatione, in laborib. uocationis, in erumnis
& doloribus ad usum transfertur. De hac al-
legoria extat Oratio elegantissima Philippi
Melanthonis præceptoris nostri charissimi,
de tribus satis farinæ in tertio Tomo decla-
mationum.

VI. LOCVS.

DE DISCRIMINE VETE- RIS ET NOVI TE- STAMENTI.

PAulus Apostolus Christi in Epistola ad
Galat:4. uenustissime accommodat duas
coniuges Abrahamæ ad duo Testamenta Dei.
Vt enim Agar ancilla genuit filiũ Ismaelem,
qui non uenit in societatem bonorum Abra-
hæ, nec perpetuo in domo herili mansit: sed
accepto demenso suo cum matre in exilium
pellitur: Ita Lex uocatur à Paulo gignens
seruos. Sara autem est quæ libera iuxta pro-
missionem gignit Isaac hæredem Abrahamæ,
qui perpetuo manet in familia, nec unquam
pellitur à sua possessione: Sic Euangelium
nobis promissam libertatem promittit &
donat, quæ est perpetua, & complectitur ue-
ra & æterna bona.

7. LO-

VII. LOCVS.

DE IUSTIFICA-
TIONE.

I.

Scala quam uidit Iacob etiam insignem
 Simaginem continet, quod duæ naturæ di-
 uina & humana in Christo sint unitæ. Nam
 etsi scala in terra consistit: tamen cacumine
 cœlum attingit. Et textus diserte dominum
 innixum esse scalæ affirmat, collocutumq;
 etiam cum Iacob: Ego sum Deus Abraham
 & Isaac patrum tuorum, hoc est, tradidit me-
 um uerbum Ecclesiæ, cuius tu quoq; custos
 eris & propagator. Deinde beneficia Christi
 ipso positu scalæ significantur. Vt enim scala
 attingit cœlum & terram: Ita filius Dei co-
 pulat Ecclesiam cum Deo, eamq; alligat ad
 unum caput, à quo fraude Diaboli iam pri-
 dem auulsa erat. Depingitur etiam modus
 quo beneficia Christi consequimur. Vt enim
 Angeli in scala ascendunt & descendunt: Ita
 nos sola fide, hoc est, fiducia Mediatoris ad
 Deum accedimus, teste Paulo. Fides signifi-
 catur imagine ascendentium Angelorum,
 descensio uero docet, Ecclesiam a Deo exau-
 diri, & impetrare bona quæ petit. Hanc alle-
 goriam ueram esse, Christus ipse Iohan:1. ex-

D 3   ponit

DE IUSTIFICATIONE.

ponit his uerbis: Videbitis cœlum apertum, & Angelos Dei ascendentes & descendentes super filium hominis. Primum aut̃ amplissima consolatio animis infigatur, quę adfirmat cœlum apertum esse, hoc est, Deum esse propitium, aditum ad Deum nobis patefactum, & irę diuinę repagula remota esse, Deum respicere inuocantes ipsum & saluare.

Petra etiam seu lapis, quem Iacob capiti supponit, ad Christum accommodari potest. 1. Pet. 2. Matth. 16, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Psal. 117. Lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

Vt autem Iacob in lapide dormiens diuina consolatione confirmatur: Ita nos fide in Christo acquiescētes, pacem habebimus erga Deum & in omnibus ærumnis gloriabimur in spe glorię Dei. Rom. 5.

II.

Totus Leuiticus cultus cum omnib; sacrificijs alijsq; ceremonijs hunc articulum egregie depingit. Omnium aut̃ sacrificiorum cæremonialium principales & ueri fines fuerunt. Primus conseruatio publicarum congregationum. Secundo erant picturę commonefaciētes animos hominum de futuro Christi sacrificio

DE IVSTIAICONE:

crificio placante iram Dei, & merente remis-
sionem peccatorum. Tertio pijs & renatis sa-
cificia erant Sacramenta, id est, testimonia
promissionis, quę fidem exuscitabant & con-
firmabant. Quarto erant opera confessionis
et gratiarum actionis quibus hanc doctrinam
amplectebantur, seiungentes se ab alijs gen-
tibus.

III.

Exod: 25. cap: multa Moses de panibus pro-
positionis commemorat, qui imaginem pul-
cherrimam iustificationis cōtinent. Vr. n. non

D 4 lice-

DE IUSTIFICATIONE.

cebat nisi Sacerdotibus uesci panibus propositionis, ut scribitur Leuitici 24. Ita quotquot Euangelio Christi fidem adhibent, sanctificantur in sacerdotes, ut fiant participes sacrificij Christi, et habeant placatum Patrem in cœlis, non iusticia operum Legis: sed propter benedictum semen Abrahamæ. Deinde ut panes in republica Israelitica perpetuo fuerunt propositi ante Domini conspectum: Ita prædicatio Euangelij perpetuo in orbe terrarum uulganda & inculcanda est. Et sicuti semper panes in mensa propositi fuerunt, subinde tamē singulis sabbatis mutati sunt: Ita quidem semper idem Euangelium urgendum est, sed cum uarietas delectet, idem illud Euangelium, uarijs modis, figuris & rationibus dicendi, explicandum & illustrandum est. Postremo ut thus impositum fuit panibus: Ita Euangelium debet in nobis excitare spiritum orationis.

III.

Exodi 27. pulcherrimam quoq; hac de re imaginem habemus, in descriptione Altaris. Significat autem altare Christum ad Hebræos 12. Quod uero iuge sacrificium quotidie super altare oblatum est, partim significat sacrificia

crificia Legis non expiare peccata, alioqui eadem toties non essent repetita: partim significatum est, Christi meriti efficaciam perpetuo durare. Cornua in extremitatibus altaris quę sanguine sacrificij aspergebantur: admonebant doctrinam Euangelij de morte Christi per uniuersum orbem terrarum spargendam. Varia instrumenta altaris, significant ministros Euangelij, qui diligenter puritatem doctrinæ conseruant, purgant Ecclesiam a sordibus in carne relictis, ac fouent in piorum cordibus per uerbum ueritatis Spiritum sanctum &c.

D. S.   Locus

DE BONIS
VIII LOCVS.
DE BONIS OPE-
RIBVS.

Quæ opera docenda & facienda sunt ?

PRæcepta in Decalogo recte intellecto iuxta dictum Ezechielis 20. in præceptis meis ambulate & facite ea. Quæ uero bona opera in Decalogo nobis in singulis præceptis proponuntur alio tempore audimus. Quia uero hætenus imaginibus quibusdam præ-

29

O P E R I B V S.

præcedentes locos illustraui : Pauca etiam de Bonis operibus dicam. Non possum autem meliori ratione hoc facere, quam ut exempla & imagines quasdam ob oculos uobis proponam, quomodo Deus illos ad pœnas rapuit, qui legem Dei uiolare non erubuerunt.

I IMAGO I PRAECEPTI.

Prima imago in Adam, qui cum designaret idolatriam in pomo, et quereret in eo suam diuinitatem & foelicitatem, non ipse tantum punitus est, sed uniuersa posteritas. Item Deut. s. Iud. 8.

DE BONIS

Iud. 8. de Gideone. 1. Reg. 13. de Saule. 3. Reg. 14.
de Hieroboam. 4. Re. 17. totus Israel abiicitur
& uastatur propter idolatriam. 2. Paralip. 36.
abiicitur & in captiuitatem abducitur etiam
Iuda propter idolatriam. Ac postremo Iudæi
etiam abiiciuntur &c.

II PRAECEPTI IMAGO.

Leuit. 24. uir quispiam Aegyptius abuti-
tur inter Israelitas nomine Dei ad maledicta
& execrationes. Iubet igitur Deus eum lapi-
dibus obruere.

4. Reg.

OPERIBVS.

4. Reg. 19. Sennacherib rex Assyriorum, blasphematur nomen Domini, dicens ad Ezechiam: Non te seducat Deus tuus in quo fiduciam habes &c. Deus punit ita eius blasphemiam, ut intereant in exercitu eius una nocte centum octoginta quinque millia uirorum, & ipse paulo post a suis filijs trucidatur. Dan. 4. Nabuchodonosor. Act. 10. de Herode. Eusebius lib. 4. cap. 14. de Cerintho.

III PRAECEPTI IMAGO.

In Nume, capite 15. deprehendunt Israelitae ho-

3. Reg. 14.
I abijcitur
aralip. 36.
tur etiam
mo Iudæi

GO.

s abuti-
aledicta
m lapi-

4. Reg.

DE BONIS

tæ hominem colligentem in sabbato ligna:
Isq; iubente Domino lapidibus obruitur
&c. Possem plura exempla & in omnibus re-
liquis sequentibus Præceptis, uel iræ Dei ad-
uersus uiolationem Decalogi : uel diuinæ
protectionis erga bonos, in medium profer-
re: sed breuis esse studeo.

III PRÆCEPTVM.

Honora patrem tuum & matrem, ut sis
longæuus super terram. Pulcherrime inquit
D. Basilius; Prouidētia Ciconiarū circa senio
affe-

affec
mad
citar
ut ne
uolu
penr
tes p
abur
lium
lenit
fiden
in ec
pull
ram
dian
liare
tem
in m
min
supp
ne h
min
rū b
mar
mes
gero
mar
par

OPERIBVS.

affectos, sufficiebat, ut pueros nostros, si ani-
 maduertere uellent ad parentū amorem ex-
 citaret. Nullus n. adeo defectuosē sapiens est,
 ut non pudore dignum iudicet, brutissimis
 uolucris, uirtute cedere. Illæ patrem senio
 pennarum defluuiō laborantem circumstan-
 tes proprijs pennis confouent, & alimentum
 abunde suppeditantes, etiam uolandi auxi-
 lium quantum possunt præbent, utrinq; ala-
 leniter alleuantes. Præterea & parentes con-
 siderabunt sui officij partes, nec imitabuntur
 in educatione Aquilam. Aquila enim duos
 pullos excludens, alterum ipsorum ad ter-
 ram deicit, alarum plagis expellens & repu-
 dians, alterum autem solum susceptum, fami-
 liarem sibi facit, propter alimenti difficul-
 tem abdicans quem generauit. Talis natura
 in multis horridioribus & agrestioribus ho-
 minibus etiam conspicitur, qui uolunt filijs
 suppeditare nihil, sæpe etiam in distributio-
 ne hæreditatis sunt iniquiores. Imo ditissimi,
 minimam curam habent, ut ingenia filio-
 rū bonis artib, quæ nerui sunt omnium opti-
 marum rerū excolantur. Fertur Vrsam infor-
 mes partus utero edere; sed natos lingua sin-
 gere, atq; in speciem sui similitudinemq; for-
 mare. Vrsa igitur (inquit diuus Ambrosius)
 partus suos ad sui effingit similitudinem: tu
 filios

to ligna:
 obruitur
 nibus re-
 : Dei ad-
 diuinæ
 profer-

n, ut sis
 e inquit
 a senio
 affe-

DE BONIS

filios tuos instituere similes tui non potes?

Deinde in Cornice amor singularis erga sobolem conspicitur, quæ etiam tunc uolantes concomitatur pullos, ipsisque cibum supeditat, & ad plurimum tempus enutrit. Porro non solum nostris parentibus: sed & Magistratibus honorem exhibere debemus, præsertim cum sint loco parentum. Habemus autem & hac de re pulchram imaginem in Apibus. Apes sub Rege & quodam ordinis pace operas attingunt, non prius ad præterea exeuntes, nisi ubi uiderint, regem uolatum auspicari. Est quidem aculeus regi, sed non utitur eo ad ultionem. Leges quædam hæ sunt naturæ non scriptæ, ut tardi sint ad uindictam, qui ad maximas potentias sunt euecti. Sed sunt multæ aliæ Imagines & simulachra uirtutum in hoc animalculo, ut infra copiosius audiemus.

V PRÆCEPTVM.

Non occides. Quid hoc sibi uult? Respondebitis. Dominum Deum nostrum timere debemus & diligere, super omnia, ut propter ipsum, proximi uitæ non insidiamur, in corpore eum non lædamus; sed eum
in

in or
tem
turis
ius
pon
perat
bere

In
grau
dite
irasci

OPERIBVS.

ootes
 is erga
 uolan-
 n sup-
 nutrit.
 sed &
 emus,
 Habe-
 ginem
 ordi-
 d pra-
 uola-
 gi, sed
 edam
 int ad
 sunt
 & si-
 ut in-

in omnibus necessitatibus consolemur, susten-
 temus, adiuuemus, Habemus autem in crea-
 turis maxime egregia simulachra, quæ ad hu-
 ius præcepti declarationem, non exiguum
 pondus atq; momentum apud homines tem-
 peratis atq; moderatis moribus præditos, ha-
 bere possunt atq; debent.

I. Imago .

In Camelis est memoria iniuriarum, iræ
 grauitas, & ad ulciscendum constantia. Au-
 dite uos (inquit diuus Basilius) qui grauiter
 irascimini, qui memoriam iniuriarum ueluti
 E uir-

Re-
 trum
 ia, ut
 idie-
 eum
 in

DE BONIS

uirtutem colitis, cui similes estis, cum offensam contra proximum, ueluti scintillam quandam in cinere occultatam tamdiu seruat, donec materiam adepti, uelut flammam iram reaccendatis. Quia uero coniunctio animorum esse debet inter omnes qui nomina Christo dederunt, ac in ipsius uersantur castris: tamen potissimam hi omnem mouebunt lapidem qui in hac militia sunt capitanei atque duces, ut ipsi inter se concordēs, ueram pacem & concordiam alijs quoque annuncient. Non enim sine graui causa Dauid inquit: Ecce quam bonum, habitare fratres in unum &c. In quo Psalmo duabus similitudinibus utitur, quarum prima concordiam Balsamo, secunda rori caelesti comparat.

Balsamum singulari consilio Deus uni loco tribuit, in quo collocauerat suam Ecclesiam. Consideranda est autem haec proprietas lignum caudicis Balsami attrectatum ferro mox moritur, cum tamen secari necesse sit, sed id sine ferro faciendum est. Significatio non absurda est, Ecclesiam non regi ferro & crudelitate suppliciorum; sed mentes perspicua doctrina conuincendas, & ostensa Dei bonitate ad assensionem flectendas esse &c.

2. Vicina quercui olea extinguitur. Item olea moritur in scrobe quercus, id est, docendi mur-

di m
um.
conf
gula
am p
tim a
nem
re: f
taue
ac p
ctus
Ros
aesta
rum
ros
men
opt
qua
bus
opt
core
nun
mir
rim
lipp
thia
chic
tur

O P E R I B V S.

di munus extinguitur conuersum in imperium. Ah utinam nostro tempore multi hoc considerarent, qui propter priuata odia & singulares animorum inflammationes: addo etiam propter ardentem & inextinguibilem fitim ad parandum sibi nomen & existimationem præ reliquis: Ecclesiæ uulnera non curare: sed refricare & ampliora facere non dubitauerunt. Postremo & ros suam naturam ac proprietatem habet, quam Spiritus sanctus dubio procul inspexit & considerauit. Ros omnes herbas iam quasi emortuas, in æstate resuscitat: sic placida Ingenia ex quorum cordibus tanquam ex fonte purissimo ros concordiaë manat: Ecclesiæ usui & ornameto esse possunt. Et quemadmodum ros optimus in terram cadit eo tempore magis quando cœlum est serenissimum: ita ex nubibus nostri cordis fluit & distillat copiosus & optimus Ros, hoc est, uera charitas, pax, concordia, quando & nostrum cœlum est serenum, hoc est, quando cognoueris te esse hominem. Legant autem studiosi pulcherriam Orationem domini præceptoris Philippi, de consideranda Sympathia & Antipathia in rerum natura, Recitata à Iacobo Milichio, Doctore artis medicæ, cum decerneretur gradus, doctori Vito Ortel Vuinshemio.

E 2 Hæc

DE BONIS

Hæc Oratio inquam est eruditissima, & nos
de multis maximis rebus commonefacit.

I I.

Grues in nocte uigilias ex circuitione uicissim suscipiunt: aliæ quidem dormiunt, aliæ uero circum circa obeuntes, omnem ipsis securitatem (ut Ambrosius dicit) in somno exhibent. Hanc disciplinam & in uolatu uidebis. Aliàs enim alia ducatum suscipit, & destinatum quoddam tempus in uolando prægressa retro uertitur & ducatum uic insequenti post eam tradit. Hoc loco uidetis quod bruta sibi inuicem ministeria non recusent: sed summa promptitudine & alacritate officia sibi præsent. Idem de Ceruis legitur, Hi etiam portant onera sua inuicem. Sed hac de re plura uerba facere non necesse esse existimabam: & eò magis cum germanicum scriptum ante paucos dies in lucem edidi, ubi pro mea mediocritate, naturas Cerui descriptas, ad nostrum usum applicauit.

III.

Habemus & insignem imaginem in Sole
& omnibus corporibus cœlestibus, Sol fugit
quasi

aqu
retin
gno
na, r
acci
rima
xim
quæ
re p

I
men

aquam immundam & ad se attrahit, non ut retineat: sed distillatam & purgatam, terræ magno cum fœnore reddat. Terra arida & ieiuna, magna cum gratitudine istud beneficium accipit, profert pulcherrimos flores, saluberrimas herbas, & frumenta uaria eademq; maxime necessaria. Est hæc imago iucundissima quæ nobis profundiores cogitationes inijcere potest.

IIII.

Præterea diuus Paulus Imagines sumit à membris humani corporis desumptas, quæ

E 3 egregie

& nos
cit.

ne ui-
t, aliæ
plis se-
no ex-
uide-
& de-
o præ-
quen-
quod
ent: sed
cia si-
etiam
e plu-
bam;
ante
a me-
d no-

Sole
fugit
quasi

DE BONIS

egregie quoque officia charitatis depingunt. Quare sic Dominus præceptor Philippus in lectionibus suis sapissime hac de re dixit. Quam mirandum foedus est omnium inter sese membrorum capitis, cordis, uentris, Epatis, & aliorum, a capite nerui, a corde arteriæ, & spiritus in cætera membra propagantur, a Ventriculo & Epate præparatur nutrimentum, & omnia multis uinculis & officijs connexa sunt. Deinde sunt ἀνὺπαθεία mirificῆ ἢ δὲ ἀμέωρ, alia attrahit conuenientia, alia expellit inutilia & aduersantia, in his omnibus ordo, qui ostendit sapientiam opificis testimonium est de Deo. Copulatio uero non solum hoc monet ut omnibus officijs conso- ciationem ipsi tueamur, sed etiam ut sciamus Deum autorem talium copulationum & foederum, uelle nobiscum etiam copulatum esse, quod ut magis conspici posset, immensa bonitate, diuinæ naturæ copulata est huma- na in Filio. Magnitudo huius tantæ rei per- spici ab humanis mentibus non potest. Hæc ille. Ut autem cor reliquis membris bene- ficia præstat, ac pro se exiguo alimento con- tentum est: Nam sanguinem per cauam ue- nam ex Epate deriuatum, cor pro sua facul- tate in spiritum uertit, ac inde omnibus cor- poris particulis benignè succurrit. Sic
omnes

omn
rum
prop
leges
conf

amp
mar
iunc

omnes qui ad gubernacula rerum publica-
rum sedent, non suæ utilitati: sed communi
proprio inservire, defensionem, disciplinam,
leges, tranquillitatem in suo munere studiose
conseruare debebant &c.

VI PRAECEPTVM.

Non mœchaberis.

Turturem aiunt coniuge priuatam, non
amplius alterius societatem suscipere, sed
manere solitariam ob memoriam olim con-
iuncti,

3m
40:

E 4 Vipe-

gunt.
ous in
dixit.
inter
,Epa-
teria,
tur, a
men-
con-
irifice
a, alia
mni-
is re-
non
onso-
amus
n &
atum
ensa
ma-
per-
Hac
ene-
con-
ue-
icul-
cor-
Sic
nes

DE BONIS

II.

Vipera sæuissimum omnium reptilium ad marinæ murenæ nuptias accurrit, & ubi sibilo præsentiam suam indicauit, euocat ipsam ex alto ad nuptialem complexum. Hæc uero obedit: Et cum bestia iaculante uenenum unitur, quid mihi uult hic sermo? quod siue asper sit, siue feris moribus maritus, necesse est ferre coniugem, & ex nulla occasione admittere ut unio diuellatur, percussor est, at uir, ebriosus est, at unitus secundum naturam, asper est & implacidus. At membrum iam tuum & membrum præstantissimum. Audiatur autem & uir admonitionem ipsi conuenientem. Vipera nuptias reuerita uenenum euomit, tu naturæ crudelitatem & inhumanitatem non deponis ob reuerentiam unionis?

III.

Certum est ocia & uoluptates irritamenta esse malorum omnium, adulterij & nefandarum libidinum. Habemus igitur egregiam imaginem in formica, a quo animalculo hæc pestis longe abest. Nam nulli estus ardentissimi absterrent ipsum a labore, non noctu uacuae sunt, quod tempus Dei benignitate alijs animalibus ad quietem concessum est &c. Quid autem de parsimonia formicarum

mica
cern
conf
sibi
præ
Ton
imag
stia
perf

30:
O P E R I B V S .

micarum dicam, quæ in hoc genere maxime cernitur: Non enim tantum in præsens sibi consulunt: sed comparant, & prospiciunt sibi in futurum, &c. Studiosi legant domini præceptoris Philippi Orationem in primo Tomo de formica. Possem hoc loco alias imagines castitatis, continentiae atq; modestiae quæ conspiciuntur in Brutis oratione persequi; sed satis est hæc obiter admonuisse.

VII PRAECEPTVM.

Non furtum facies.

E s Perdix

DE BONIS

I. Imago.

Perdix est astuta, quæ aliena oua, hoc est, alterius perdicis oua diripit et corpore fouet suo, sed fraudis suæ fructum nequit habere, quia cum eduxerit pullos suos, amittit: Nam audientes uocem eius quæ oua generauit, ad illam confugiunt. Hanc nutricis fungi officio, illam parentis, aliqua ex parte significant. Utinam omnes, qui attentiores ad res suas sunt quam par est, hæc sibi ob oculos proponerēt, nō profecto sanctæ iusticiæ iuram præfractō in suis negociationibus uiolaturi essent. Sed quid non auri sacra fames? Attamen nemo de paupertate doleat, neq; de sua uita desperet, etiamsi domi nullam relinquit opulentiam.

II.

D. Basilius monet nos ut respiciamus ad Hirundinis industriam. Illa nidum construens, festucas quidem ore transuehit, lutum autem pedibus eleuare non potens, extremitates pennarum aqua madefaciens, deinde tenuissimo puluere obuoluens, sic lutū usum excogitat, & paulatim festucas inter se uelut glutine quodam connectens, in ipso sic nido pullos educat. Hæc imago nihil aliud uult, quam ut uitemus illam sollicitudinem magnam

gnam, superuacaneam, addo etiam imperia, ubi bona corraduntur in iniusticia, ubi nunquam facietas est, etiamsi omnes montes conuersi essent in aurum, certe deplorandum est, nostram naturam tam misere deprauatam, nunc a brutis sapientiam debere haurire. Imo magis est deplorandum quod Dei paternas communefactiones in suo uerbo quotidie propositas contempnimus, negligimus, respuimus. Postremo multas alias imagines hac de re habemus tam in Veteri quam Nouo Testamento: sed de his alio tempore plura. Nunc ad finem propero.

IX. LOCVS.

DE ECCLESIA.

I. Imago.

ARca Nohe pulcerrimam imaginem Ecclesie proponit, illamq; uiuis coloribus depingit. Lege D. Lutherum in Genesin.

II.

Haud scio an ulla extet pulchrior imago Ecclesie, quam ea quæ proponitur in arca foederis alijsq; rebus, quæ ad eandem pertinebant,

DE ECCLESIA.

nebant, i. Arca compingitur quidem ē lignis piceis, uestitur aut auro purissimo: Ita Christus assumpsit quidem humanam carnem, quæ, ut picea ligna facile ab igni arripiuntur & deuorantur, ita corruptioni natura sua est obnoxia. Sed quia fuit obducta auro mundo, quod non potest igni consumi, significatur diuina natura. Deinde ornatur arca in superiori parte corona aurea per circuitum. Hæc corona significat in Christo aut diuinam naturam, quæ ut circulus, initio & fine caret, aut Maiestatem regni: de qua passim Scriptura præclare concionatur. Circuli uero in angulis & uectes lignei sed auro obducti, quibus arca gestata, & de loco in locum translata est, significat prædicationem Euangelij de Christo. Hac enim Christus gestatur, in totum orbem terrarum. Vnde & uectes perpetuo in circulis areæ affixis manent, quia prædicatio Euangelij nunquam a Christo seiungi debet. Deinde quod Sacerdotum tantum & Leuitarum officium fuerit arcam tractare & portare, hoc illud est, quod Petrus scribit. Vos estis genus electum &c. Item, ut & hoc tempore ordo in Ecclesia obseruaretur, ne temere aliquis hoc munus sane grauissimum, sine iusta & legitima uocatione appeteret. In arcam repositæ sunt duæ tabulæ

tab
gis
Pro
rep
Iter
Ha
Cu
mo
tere
rie
loc
un
pe
nu
Pro
no
eni
pic
col
liu
pa
riu
un
Ch
pe
Ta
pu

tabulę Decalogi, quia Christus fuit uera Legis impletio. Item quod Ecclesia custos sit Propheticę doctrinę. Et est Manna in arca repositum. Iohannis 6. Ego sum panis uitę. Item uirga Aaron in arcam est reposita. Hęc Virga Christum aptissime delineat. Cum enim uideretur aridus & traderetur mortı, iterum germinauit & resurrexit. Pręterea quod in nullo alio loco licuerit ordinarię publica sacra facere, pręterquam in eo loco, in quo arca sita erat, significat, partim unum esse sacrificium quo expiatio omnium peccatorum nostrorum facta est: partim nullum opus Deo placere extra Christum. Propiciatorium autem adumbrat Christum non minus aptę quam commodę. Primum enim Deus collocutus est cum Mose de propiciatorio: Ita & palam ac multo pręsentius collocutus est nobiscum per Christum Filium suum. Ad extremum ut Cherubim expandunt alas suas et obumbrant propiciatorium, ita multo magis diuina protectio obumbrat tam Christum, quam omnes qui in Christum credunt. DEVS autem protegit per Angelos suos.

III.

Tabernaculū est quoq; imago Ecclesię. Color purpureus Tabernaculı, significabat sanguinę

Mar-

DE ECCLESIA.

Martyrum, color coccinus significat dilectionem, qua Deus Ecclesiam suam complectitur, & mutuam illam benevolentiam & *εὐλαδέλεια* piorum, color hyacinthinus significat afflictiones Ecclesiae, color bissinus ueram consolationem & lætitiā qua ornatur Ecclesia. Hinc est quod Angeli in Veteri & Nouo Testamento semper in albis uestibus apparuerunt. His coloribus iam inde ab initio ornata Ecclesia fuit.

IIII.

Amaranthus nascitur mense Augusto, *Τausentschön* / gaudet decerpi, & sic nascitur lætius. Flores Amaranthi madefacti hybernis coronis materiam suppeditant. Dicitur est autem amaranthus quod non marcescat. Sic Ecclesia pulchritudine omnibus cœtibus humanis antecellit. Hanc solam amat & amplectitur Filius Dei, in hac sola acquiescit, alijs omnibus reiectis & repudiatis, qui Euangelium aspernantur. Deniq; Ecclesia gaudet decerpi, id est, uolens libensq; Deo obtemperat in toleranda cruce. Renascitur etiam lætius, hoc est, maximum crucis fructum capit, uidelicet, agnitionem & inuocationem, ueram Dei confessionem. Deniq; perpetuā corporis conseruationem, etiamsi in aliqua membra sæuitur.

Vt

Ut enim Amaranthus nunquam marcescit: sic
Ecclesia nullo unquam tempore deleri atq;
extirpari potest. Deinde & hoc admirandum,
quod Amaranthus aqua conspersus reuiu-
iscit, & quasi à mortuis excitatur: Ita & nos
non dubitemus, Ecclesiam ex monumentis
diuinitus recepta uita, prodituram & celebra-
turam æternum Patrem Domini nostri Iesu
Christi, Filium eius Redemptorem nostrum,
& Spiritum sanctum. Etsi enim alia regna
suas habent conuersiones, & celeriter tan-
quam flosculi decidunt: tamen hoc unicum
regnum altius defixum radicibus, nunquam
ulla uí labefactari, nunquam loco dimoueri
potest.

V.

Aristoteles de Cygnis commemorat quod
sunt in numero earum auium, quæ firmos pe-
des habent, & uiuunt circa lacus & paludes.
Sunt autem uita & moribus bene constituti,
& prolem numerosam producunt, suauiterq;
conuiescunt. Quanquam autem nullas aues
laccessunt nec pugnae initium faciunt: tamen in
defensione necessaria, aduersus Aquilæ iniu-
rias, uictores euadunt. Constat autem Cy-
gnos in morte suauissime canere: & ut alij do-
ctores tradunt urtica uesci ad opprimendas
&

&

Ut

DE ECCLESIA.

& extinguendas libidinis flammās, & præcipuum robur in alijs habere. Nulla profectò res propius ad imaginem Ecclesiæ accedit quam hæc Cygnorum natura. Nam & Ecclesia nititur stabili & firmo fundamento, aduersus & inferorum portæ stratagemata nulla sunt. Viuit autem circa lacus & paludes, non appetit imperia, non superbos regum aditus. Quæ autem pars humani generis melius est morata & rectius constituta: Hæc sola uescitur urtica, hoc est, flagitiosas libidines studiose fugit, & constanter reformidat. Multos præterea liberos quos ex aqua & spiritu genuit amantissime educat & bona conscientia sustentat. Etsi autem tyrannos nulla iniuria afficit neq; prouocat: tamen freta duabus alis, in quibus præcipuum Ecclesiæ robur est, uidelicet ministerio uerbi, & ardenti præcatione: de gradu eos deijcit. His armis uicti sunt Maximinus, Iulianus, & alij innumerabiles. Multa deniq; sunt in Cygnorum natura præclara: sed illud in primis, quod cum cantu & uoluptate moriuntur: Sic Ecclesia cum ad uitæ exitum uocatur suauissime canit, hoc est, inuocat Filium Dei, a quo robur & animum attrahit.

VI.

Halcyon auicula in alto mari, media hyeme

& præci-
 profectō
 accedit
 & Eccle-
 nto, ad-
 ata nul-
 aludes,
 regum
 ris me-
 hæc fo-
 bidines
 Mul-
 spiritu
 scien-
 a iniu-
 uabus
 robur
 ti pre-
 s uicti
 erabi-
 natura
 cantu
 m ad
 c est,
 num

hæc
 me

me nidificat, incubat ouis, eaq; excludit. Et
 priusquam in lucem suos foetus edit ac pro-
 ducit, mare per 14 dies medio tempore hie-
 mis summam illi tranquillitatem præstat. Est
 autem hæc auis pulchra & præcipua imago ^{in Defunctis} Ecclesie. Ecclesia, n. uelut Halcyon in medijs
 procellis & fluctibus maris nidum facit, in-
 cubat ouis, excludit foetus, fouet & educat.
 Mare autem infidum & procellosum, est im-
 pius mundus regnum Sathanæ, in quo Ec-
 clesia nidum suum habet, & in mari multis
 circumtranantibus undis iactatur, Attamen
 mare est tranquillum, donec Halcyon par-
 turit suos foetus, educauit atq; fouit, hoc est,
 impijs etiam parcit Deus, præbet eis pacem
 & tranquillitatem propter electos suos, do-
 nec pijs ad se translatis, impios igni inextin-
 guibili cremabit. Hæc cogitabimus quan-
 do uenti & procellæ, Halcyonis nidum ob-
 ruere uolunt: Item cum impios florere ali-
 quamdiu uidemus: hi enim saginantur ad
 cruciatus sempiternos. Deinde talis etiam
 natura halcyonum est, ut extincto altero, al-
 ter etiam moriatur. Item quando maritus
 iam senuit, nec amplius uolare potest: tunc
 foemella gestat illum ad dulces aquas, & po-
 stea rursus in nidum collocat. Sicut igitur
 foemella gestat maritum ad aquas dulces: sic

F Eccle-

DE ECCLESIA.

Ecclesia quoque debet reuerentiam & pabulum suis doctoribus.

*Coniugis ut senio confecti corpus aquatum,
Ipsa suis humeris Halcyo grata gerit.
Sic bene promeritum doctorem Ecclesia curet,
Et leuet ætatis pondera dura seni.*

VII.

Luna est etiam imago Ecclesiæ. 1. Per se non lucet, accipit enim lumen à Sole, hoc est, Ecclesia illuminatur à filio Dei. 2. Corpus eius non undique æquabile existit, aliæ enim partes sunt densiores, hoc est, Multi adhuc habent multas imbecillitates, dubitationem, securitatem. 3. Lumen Solis incidens in lunam, non eodem modo diffunditur, hoc est, non apud omnes homines uerbum Dei diffeminatum, eandem habet efficaciam, eundem effectum. 4. Non æqualiter lucet, mox pleno lumine cernitur, modo crescit, iam diminuta est, hoc est, nunquam est similis status seu forma Ecclesiæ, alijs temporibus magis, alijs minus floret. Interdum enim penitus est abscondita, mox rursus est plena: ut quando Christus latet in sepulchro, Apostolis dissipatis metu & terrore, uidetur Ecclesia esse extincta, sed mox tertia die pleno lumine

mi
do
git
do
sap
gen
den
atc
po
tar
ma
ma
tar
eri
ho
mi
nes
IE
on

fin
Sec
scio
dir

mine apparet. 5. Interdum eclipsatur quando terra soli lunæq; interiecta est, & contingit in oppositione luminum, hoc est, quando terra, id est, terreni homines sua ratione, sapientia, omnia rimari, excutere & intelligere uolunt, tetræ eclipses sequuntur, ut uideamus in omnibus hæreticis, sacramentarijs atq; multis alijs hoc nostro miserimo tempore. 6. Quanto umbra terræ est spissior, tanto eclipsis est longior, hoc est, quanto magis à regia uia aberraueris, secutus humanum tuum intellectum atq; sapientiam, tanto & eclipsis, & obtenebratio tuæ mentis erit diuturnior, ut in Ethnicis sapientissimis hominibus uideamus. 7. Semper pars illuminata aspicit solem. Sic etiam nulli homines in hac terra illuminati sunt, nisi quos SOL IESVS CHRISTVS, uera lux illuminans omnes homines, suo uerbo illustrauerit.

VIII.

Fœtus in aluo materno existens uenustissimam Ecclesiæ imaginem nobis proponit. Sedet enim fœtus in aluo circumseptus fasciis, seu panniculo, quem $\chi\acute{o}\rho\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\varsigma$ uel secundam nominant, & alitur sanguine materno

F 2 per

DE ECCLESIA.

per cotylidones. Sic Ecclesia sedet in hac uita uelut inuoluta uerbo Dei, & alitur lacte diuino, per ministros Euangelij, non euagatur extra limites uerbi diuini: sed doctrinam incorruptam sine ulla hæsitacione amplectitur. Ac etsi nondum uidet res in Euangelio promissas, sicut infans nondum cernit hanc pulcherrimam cœli lucem, tamen est uerbo Dei contenta, donec in aliam celebriorem Academiam uenerit. Alij non continententes se intra sacrarum rerum metas, indulgentes suis peregrinis opinionibus exitium sibi æternum accersunt. Sicut enim ἐκ τῶματα seu abortus fiunt quando fœtus ante tempus χρόνον rumpit: Sic tales immaturi homines nec sibi nec alijs prodesse possunt.

X. LOCVS.

DE CRUCE ET AFFLICTIO- NE ECCLE- SIÆ.

I.

Aquilæ in senecta fit rostrum curuum, ut cibum capere non possit. Ne autem fame
me

me contabescat rostrum ad petram allidit,
 atq; ita uires recuperat & quasi reuiuiscit:
 Ita pius tentationibus & magnis terroribus
 oppressus, & iam mœsticia contabescens, ad
 petram, id est, Christum sese recipit, à quo
 confirmatur, recreatur & nouas uires reci-
 pit.

I I.

Sycomorus est arbor propria Iudææ ad-
 modum fœcunda, gignens fructum medium
 inter ficum & morum, qui non maturefcit

F 3 nisi

DE CRUCE

nisi prius scalpatur ferro & ungetur oleo. Sic Ecclesia non adfert fructus, nisi scalpatur & ungetur, hoc est, sine castigationibus & sine diuina consolatione consistere nequit.

III.

Maiores nostri in Christianissimo confictis quibusdam fabulis, rudi populo ueritatem rerum depinxerunt. Talis est fabula de Christophoro, portante puerum IESVM per Mare, qua imago Christiani proponitur, quod Christianus per multas afflictiones Christum portet & ingrediat in regnum Dei. Sunt & multæ aliæ imagines, quæ Ecclesiam cruci subiectam esse, euidenter demonstrant, ut historia Abrahami, Isaac, Iacob, Iosephi, Mosis & populi Israelitici, Christi saluatoris quando in Aegyptum ob tyrannidem una cum matre in sua infantia profectioem parare, necesse fuit. Sed de his omnibus alio tempore.

IIII.

Sicuti Gedeon superauit Midianitas, ita & nos omnes hostes Diabolum, peccatum, mundum, & totum pelagus afflictionum, non

non
uerb
cem
qua
stula
nost
Sed
cem
tius
coro
run
cum
nos
diu
stula
æru
inu

mu
alia
præ
hun
mo
est
tent
aūt

non armis quidem, non machinis bellicis, sed uerbo Dei tuba sonante. Per hanc enim uocem Euangelij non aliter terretur Diabolus, quam cantu galli, Leo in fugam uertitur. Testula significat imbecillitatem & fragilitatem nostræ naturæ, peccato & morti obnoxia. Sed tamen in his testulis circumferimus lucem de Deo, quo thesauro nihil est præstantius. Hæc autem bona assidue latentia in corde, non prius in oculos hominum incurunt, quam ad hostes uentum est, & cominus cum eis pugnandum est. Ibi & si frangitur nostra testula, id est, corpus nostrum uarijs & diuersis modis excruciat, ut Laurentij testula igni consumitur, tamen per ipsas lucet ærumnas decus Ecclesiæ proprium. Fides, inuocatio, confessio doctrinæ & tolerantia,

V.

Iosue 6. Iericho significat hunc mundum, muri sapientiam, potentiam, sanctitatem & alias huius mundi uirtutes. Clangor buccinæ prædicationem Euangelij, per eam Christus hunc mundum & muros eius deiecit & demolitur. Cæterum quod Raab seruatur non est furda aure prætereundum. Erant tot potentes, tot sancti, tot diuites in Iericho. Sola aut meretrix illa impudica Raab seruatur, &

F 4 quos

DE POENITENTIA.

quos illa secum seruat; nec solum seruatur, sed fit uxor patriarchæ Salmon, & fit abauia non solum Dauidis: sed Domini nostri Iesu Christi. Sic solet res in hoc mundo geri, ut qui maxime uidentur esse in Ecclesia Dei, non sint in Ecclesia, et qui minime apparēt, hi maxime sint in Ecclesia.

XI. LOCVS.

DE POENITENTIA.

HAbemus & in ueteri & nouo Testamento uarias pœnitentiæ imagines: sed tempus postulat ut uela contraham.

Sam-

I.

Samson est imago hominis pij, in quo omnes partes poenitentiae conspiciuntur. Hic cum in timore Dei ambulat & Spiritum sanctum retinet, res magnas & saluberrimas gerit. Verum ubi securus & ociosus esse coepit, illecebris uoluptatum inescatus, blanditijs Delilae uictus est, & occultum suum robur prodidit: Nam Delila est imago uoluptatis. Docet autem haec historia ut in timore Dei uiuamus, nec contra conscientiam petulanter peccemus.

II.

Possent hoc loco non incommode 10 poenas, quibus Pharaon propter suam contumaciam affectus est, cum suis allegorijs commemorare, ut essent commonefactiones piaes, ut nos pulsare non desisteremus poenitentiae ianuam: sed hac de re suo tempore dicam.

III.

Quemadmodum Iudicum 6. Gideon quando uidit angelum quem non agnouerat, non terretur: sed miraculo edito, horrore concutitur. Ita nos non multum afficimur, quando tantum frigide Legem Dei audimus, sed postea ingens terrorum tumultus oritur, ante-

F 5 quam

Sam-

DE SACRAMENTIS.

quam propiciam faciem Dei uidemus, hoc est, priusquam Euangelium nos consolatur, ut in hanc erumpamus uocem: Vidi à facie Dominum & anima mea saluata est. Sic in nouo Testamento imago pœnitentiæ Maria Magdalena, Zachæus, filius prodigus, Petrus Apóstolus, Latro in cruce.

XII LOCVS.

DE SACRAMENTIS.

Omnia

O
tura
gnor
funt
fenti
fiam
la p
cula
ocu
cran
ut c
ute
nen
ther
bui
Sac
lun
cifi
leg
col
fer
No
De

de
qu

OMnia Sacramenta omnium temporum principaliter propter hunc finem instituta sunt, ut sint signa, seu testimonia, seu pignora & sigilla promissionis gratiæ. 2. Signa sunt confessionis, in quibus profiteamur quid sentiamus. 3. Sunt notæ discernentes Ecclesiam à cæteris sectis. 4. Sunt nerui & uincula publicorum congressuum. 5. Quia spectacula incurrentia in oculos, magis mouent oculos, & facilius retinentur. 6. Ipsi ritus Sacramentorum de certis officijs moralibus, ut de Gratiarum actione, de dilectione &c. utentes admonent. Lege de hac re concionem de Sacramento Reuerendi patris D. Lutheri in concionibus quas in domo sua habuit. Quia uero in Veteri Testamento ipsi Sacramenta fuere Arca Nohe, Iris, nubis columna, Mare rubrum, Manna, petra, Circumcisio: pulcherrimæ profecto imagines & allegoriæ nobis in his proponuntur, quarum consideratio, non parum te iuuabit, quando sermonem habiturus es de Sacramentis in Nouo Testamento de Baptismo & Cœna Domini.

I.

Quemadmodum Iudicum i. tradita quidem est terra Canaan in possessionem, relinquit tamen Dominus in ea gentes aliquot aduer-

nia

DE SACRAMENTIS.

aduersarias ad exercendum Israel: Ita omnibus datur quidem credentibus in baptismo iusticia & uita æterna per fidem propter Christum: attamen hostes relinquuntur desideria carnis, ut in toto uite nostre curriculo exercitium fidei in domandis & expugnandis reliquijs carnis habeamus. Noui quod in me, hoc est, in carne mea nihil boni habitet, non igitur carni obsequendum, nec fœdera cum ea percutienda sunt.

II.

Iudicum 4. Confer inter se speciem exercitus Barac, & speciem exercitus Sissaræ, tunc nihil magis temerarium & insanum conatu Deborah & Barac apparebit. Egreditur enim Barac in bellum tantum cum decem millibus est duabus contemptis tribubus collectis, & in hoc exercitu primas partes tenebat mulier. Ex altera autem parte habebat Sissera, quemadmodum scribit Iosephus, tercentum millia armatorum, equitum decem millia, & curruum tria millia, inter quos nongenti currus falcati erant, quis uero Baraci stultitiam non risisset, aut publicam Israelis salutem deplorasset? Sed uerbum Domini expugnat statim potentiam, sapientiam & sanctitatem,
omni-

om
imc
tari
pan
Ch
qua
cor
tot
sur
ster

DE SACRAMENTIS. 46:

omnium Cæsarum, Regum & Principum,
imo omnium Diabolorum. Sic Sacramen-
tarij rident eos, qui ex uerbo Domini docent
panem cœnæ dominicæ esse uerum corpus
Christi substantialiter. Dicunt enim: quid
quatuor tantum nuda uerba habes, hoc est
corpus meum, & confidis te his sententiam
tot eruditorum & sanctorum uirorum euer-
surum? Sed uerbo Domini Diabolo resi-
stendum est.

III.

Quia uero Cœna Domini uocatur Te-
stamentum

D E S A C R A M E N T I S .

stamentum non temere hoc factum esse, iudicabis. Nam extremam suam uoluntatem nobis Christus declarauit, ac omnia quæ in Testamento esse soleant hic reperiuntur. 1. Testator & autor huius Testamenti est CHRISTVS. 2. Testamentarij ac testes sunt Discipuli & eorum successores, quia uero fidelis testamentarij est eodem modo legatum distribuere sicut testator instituit, quemadmodum in iure uidemus : Ita nec Christi testamentum, quod suo sanguine obsignatum & confirmatum est, irritum debet fieri. 3. Hæredes & amici nos sumus, & omnes qui in Christum crucifixum & resuscitatum credunt. 4. Legatum est remissio peccatorum, Rom.4. 5. Literæ quibus legatum continetur est Euangelium. 6. Sigilla quibus literæ confirmantur sunt Sacramenta, signa certa, nostræ redemptionis.

Certum est, Theologum multum fructum inde demerere & percipere posse, si aliqua ex parte terminos iuris cognouerit, ut de testamento, de curatoribus, de obligationibus, de legato, de deposito, de iudiciis, de testibus, de matrimonio, de manumissione &c. hæc cognitio, etiamsi exigua est: tamen
mul

mult
gines
turus

P
man
& m
dum
torp
stus
ciat
hoc
mer
Vir
uirt
qui
obt
stur
peti
bis.

multas egregias in se similitudines & imagines continet, ut certo tempore demonstraturus sum.

XIII. LOCVS.

DE ORATIONE.

I.

PUcherrimam imaginem Orationis, habemus Exodi 27. Nam quod est eleuatio manuum cum Virga, id est Oratio ex fide & mandato Dei profecta. Et quemadmodum manus Mosi graues sunt, ita caro nostra corpet & languescit in oratione, donec Christus qui est petra spiritualis orantem suffulciat: & Aaron & Hur manus Mosi sustentent, hoc est, ministri uerbi Dei orantem confirment promissionibus & uerbo Dei. Et sicut Virga non tribuit uictoriam sua natura aut uirtute, sed uirtute uerbi Dei, ita nec oratio quicquam impetrat operis sui merito, sed obtinet atq; impetrat omnia propter Christum. Amen Amen dico uobis, quicquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis.

Exodi

DE ORATIONE.

II.

Exodi 30. oratio per thymiana significatur. Altare significat CHRISTVM. Thymiana seu incensum adumbrat orationem. Psalmus 140. dirigatur oratio mea sicuti incensum in conspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium respectuum carbones sunt fides, qua oratio ita inflammatur, ut fumus eius nubes penetret. Quod autem singulis diebus, mane & uesperis incensum fuerit thymiana, admonet nos, ut non defatigemur in oratione, sed sine intermissione oremus. Sed quod semel tantum in anno summus Sacerdos posuerit sanguinem uituli & hirci super cornua altaris huius, & sparserit eum super altare in festo expiationis, significauit ipsum orationis opus per se non expiare peccata nostra, sed ualere propter Christum qui semel pro peccatis satisfecit. Nec licuit super hoc altari aliud præter ordinarium thymiana offerre. A Domino enim precanda sunt ea, quæ secundum, non quæ contra uerbum Dei sunt. Præterea nec hoc ociosum erat, quod non licebat aliud altare, in alijs locis ad adolendum thymiana instituire: quia oratio non ex fide in Christum, sed uel ex præsumptione humanæ iustitiæ, uel ex fiducia humanæ potentiæ, aut

ex

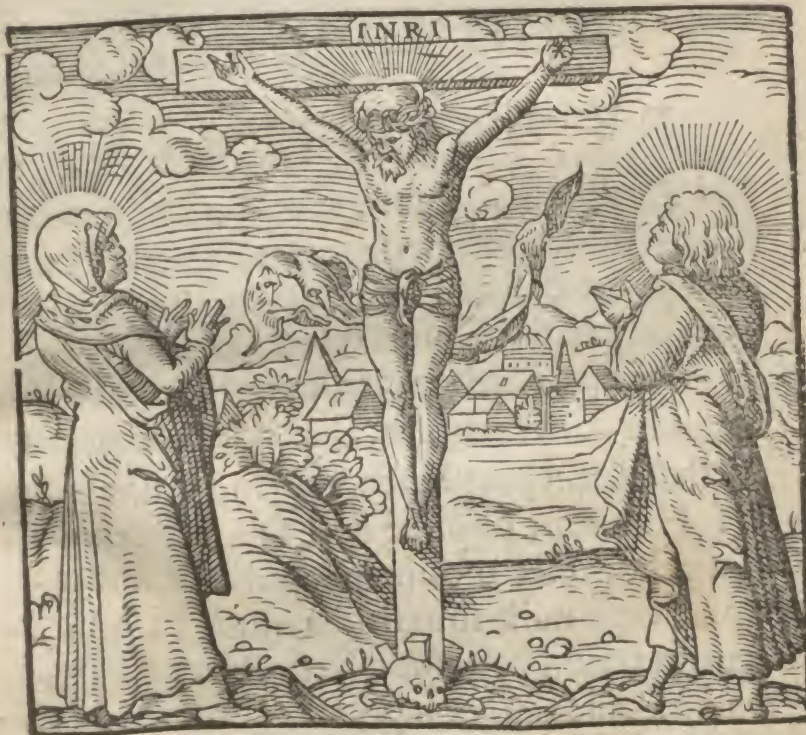
ex f
acc
lis
in h
cre
fur

p
t

ex fiducia sanctorum, profecta, non est Deo accepta, nec exauditur. Postremo quod solis tantum Sacerdotibus licuerit incensum in hoc Altari adolere, significat nullum incredulum orare posse. Soli enim credentes sunt soli & ueri sacerdotes.

III.

Sicuti supplices petebant ad aram & impetrabant ueniam à suis hostibus, monstrato Filio, Ita etiam Deus nobis remittit &

G con-

ignifica-
 A. Thy-
 ationem.
 sicuti in-
 manuum
 arbones
 ur, ut su-
 tem sin-
 um fue-
 lefatige-
 ne ore-
 no sum-
 i uituli
 sparse-
 onis, si-
 se non
 propter
 tificat.
 eter or-
 omino
 m, non
 rea nec
 iudal-
 miama
 Chri-
 næ iu-
 æ, aut
 ex

DE MAGISTRATV.

condonat lapsus propter FILIVM suum
qui constitutus est Mediator et Saluator. Ma-
gnam prudentiam antiquitatis obseruatio
in se continet, ut alio tempore fusius & ube-
rius (Deo dante) indicabo.

XIII LOCVS.

DE MAGISTRATV.

IN Apibus habemus uenustam imaginem
Magistratus. Sunt prudentes quia habent
ordinatam & bene constitutam rempubli-
cam, habent distributas operas, alia foris col-
ligunt flores & laborant, alia accipiunt one-
ra, alia agunt excubias, alia domi condunt
mella, habent peculiarem regem, gerunt bel-
la. Hæc non possunt fieri sine prudentia.
Nunc homines uiuunt in republica sine ra-
tione, ergo nulla sunt studia, nulla est hone-
starum rerum cognitio. Respublica aut sine
studijs conseruari non potest. Hinc sunt tam
multa incommoda. 2. Nesciunt uoluptates
corporis, id est, sine concubitu producunt
foetus ex floribus. Est autem magna laus
temperantia. Nam intemperantia & uolu-
ptates Deum offendunt & nocent ualeitudi-
ni.

ni. 3. Sunt fortes & gerunt bella. Sic nostri Principes debebant iam fortes esse aduersus Turcam, & cum indignatione illis bellum inferre. 4. Non patiuntur ignauos. Hæc est uirtus præcipua, non uoluptatibus se dedere earumq; stipendia mereri: sed gerere aliquid honesto uiro dignum, cum homines ideo sint conditi. 5. Sunt frugales, Multi uero homines sunt prodigi, quasi esset uirtus, illa thraſonica & puerilis profusio in res ineptas & non necessarias. 6. Summa obseruantia colunt regem. Hæc est summa Virtus sicut dicit Plato: Nullam uictoriam, nullum triumphum, habere plus gloriæ quam obedientiam. 7. Sæpe moriuntur in acie: sic Principes propter patriam, ipsam uitam in discrimen ponere debent, nec nobis Christianis in professione nostra mors acerba uidebitur.

II.

Ciconiarum ovis insidiantur uespertilio-
nes, hos ut abigant, platani folia in nidos fe-
runt, quæ uespertilionibus stuporem faciunt.
Et hoc non caret significatione, hoc est, fide-
les ministri benignitate dominorum contra
uespertiliones, fures & calumniatores tegan-
di sunt,

G 2 Del-

DE MAGISTRATV.

III.

Delphinus qui in mari principatum tenet propter incredibilem celeritatem & pugnacitatem assidue gerit bellum cum Murena, & in pugna dicitur arte ipsius alium subire, eamque quos in dorso gerit aculeis secare atque diuidere. Sic omnes gubernatores in Ecclesia & repub: addo etiam in scholis belligerari debent cum sophistis, qui sunt uersuti & callidi impostores, qui oues Christi non pascere sed deglutire, non erubescunt. Quare qui ad gubernacula sedent, non prius conquiescant quam uentres ipsorum aculeis penetrarint.

IIII.

Plinius scribit perpetuam esse Elephantorum & Draconum discordiam. Draconem aures Elephanti uulnerare, eiusque sanguinem cum sit frigidissimus in aestu auide expetere, Mox Dracones inebriati, opprimuntur & rumpuntur. Hæc imago uenuste repræsentat tyrannorum fortunam & exitum. Cum enim sitis nulla alia re quam sanguine Christianorum restingui possit, concedit illis quidem ut hæc immanes & rabiosæ bestię nostro sanguine saturentur: sed sicuti Dracones

rum-

rum
exp
Her
funt
tur

IN
It
ine
co
est
or
or
fri
qu

T V.

atum te-
em & pu-
m Mure-
rum sub-
eis secare
atores in
olis belli-
nt uersuti
risti non
. Quare
ius con-
uleis pe-

phanto-
aconem
guinem
xpètere,
ntur &
præsen-
Cum
e Chri-
lis qui-
nostro
acones
rum-

DE MATIMONIO. 50:

rumpuntur: sic illis alius exitus nunquam est expectandus, Nam quemadmodum Nero, Herodes, ebibentes sanguinem piorum rupti sunt: Sic etiam huius ætatis tyranni rumpentur.

XV LOCVS.

DE MATRIMONIO.

IN sanctissimo & arctissimo fœdere amicitia quod uocatur coniugium hæc quinque res inesse debent. Sit amor mutuus inter ipsos, constans & perpetuus, qui quidem regendus est uerbo Dei. Seruetur fides, quæ uitat omnes uagas libidines, nec alteri extra hunc ordinem suum corpus communicet. Constituatur societas bonorum & ærumnarum quam Plutarchus uenusta similitudine illu-

G 3 strat.

DE MATRIMONIO.

strat. Vt in mixtione (inquit) omnia simpli-
cia sic inter se temperantur ut unam quandam
communem speciem efficiant, quæ non fuit
antea in singulis partibus concurrentibus ad
mixtionem; Sic in coniugio non debet lo-
cum habere meum & tuum, sed talis commu-
nicatio bonorum omnium constituatur ut
non agnosci possit, quidquid fuerit propri-
um ante conuentionem. 4. Præcipuum decus
quo Deus ornare potest ordinem à se institu-
tum est, procreatio sobolis sicuti uenustissime
dixit Augustinus: Vt mundus sine Sole, ita
matrimonium sine prole. 5. Ad mariti officium
pertinet defensio coniugis. Has res comple-
ctamur animo, quando scire uolumus, quare
Christus se nostrum sponsum appellare non
dubitet. Vt enim maritus ardet casto amore
coniugis & ei fidem seruat: Ita filius Dei uerè
amat Ecclesiam, quæ ipsius uerbum toto pe-
ctore pure et incorrupte amplectitur. Deinde
sicut coniuges sunt socij non modo faculta-
tum quas habent: sed etiam ærumnarum, Ita
Filius Dei cum Ecclesia sua liberali pectore
communicat, donans ei suam iusticiam, spi-
ritum sanctum, & uitam æternam. Ecclesia
uero uicissim ei offert sua munuscula, uideli-
cet, inuocationem, gratiarum actionem, con-
fessionem & tolerantiam in ærumnis. Postre-
mo

40:

mo
nor
tot
orc
Ecc
tyr
ritu
tri
lat
in l
ex

ol
an
an
ui
ac
u
re
m
ri
ri
de
ti
b

mo ut fortis maritus suscipit patrociniū,
non modo corporis suæ coniugis, sed etiam
totius familiæ, & filios ex coniuge legitimo
ordine suscipit: Ita filius Dei defendit suam
Ecclesiam, reprimens furorem diabolorum,
tyrannorum & ethnicorum; & ex aqua & spi-
ritu per ministerium Ecclesiæ gignit Deo pa-
tri filios, & sibi fratres charissimos. Hæc col-
latio nos suauiter consolari potest atq; debet
in hac temporum difficultate, in qua multi
existimant Ecclesiam negligi a filio Dei.

I I.

Psalmus 128. uxorem cum uite, filios cum
oliuarum ramis confert. Est autem mirifica
amicitia & quasi mutuum fœdus inter Ole-
am & Vitem. Non solum incolumis manet
uitis, si inseratur Oleæ, sed etiam nouas uires
accipit, & tum uuas, tum oliuas gignit, seu
uuas, pariter uuarum & oliuarum saporem
referentes, est pulcherrima imago, quæ nos
monet de rebus multis. Sic & coniunx a ma-
rito honores & omnem (Deo duce) prospe-
ritatem habet. Item sic coniunx maritum in
domestica gubernatione iuuabit, Et sicuti ui-
tis debile lignum est, adiunctum alijs arbori-
bus; sic Maritus sit uxoris arbor, cui ut debi-

G 4 le li-

DE LIBERTATE

le lignum est adiuncta, hanc tegat, defendat, confoletur. Ad hunc confugiat tanquam ad asylum &c.

XVI LOCVS.

DE LIBERTATE CHRIS-
TIANA.

EST pernecessaria cognitio libertatis Christiane, quia ostendit in quibus rebus proprie sit Christiana iusticia, quid sit sentendum de ceremonijs, de quibus omnibus extiterunt ætatibus infinitæ dissensiones. Dicam autem hoc loco tantum de gradu libertatis Christianæ, uidelicet quod non propter Legem, sed GRATIS propter CHRISTVM donantur remissio peccatorum, & imputatio iusticiæ. Habemus autem hac de re hanc imaginem.

Serui tribus modis apud ueteres restituebantur in libertatem. 1. Singulis iustris Romani censebantur, hoc est, fiebat facultatum æstimatio. Si quis igitur seruus uoluntate domini sui censebatur, eo ipso facto restituebatur in libertatem. 2. Vindicta. Erat autem Virgula quam habebat in manu is qui permissu domini sui restituebat seruum in libertatem,

taten
rum
nus
miffi
mine
F
moc
1. Ce
rum
cere
mus
fmc
te L
fuo
pre

tatem, simul pronuncians conceptam uerborum formam. 3. Denique si quis uoluit dominus magnum beneficium prestare seruo, promisit ei libertatem in testamento: Mortuo domino, seruus liber est.

Hæc forma ad aliam materiam accommodari potest. Nos Christiani sumus liberi. 1. Censu, quod habemur in numero electorum. 2. Liberi sumus uindicta, hoc est, certa ceremonia & certa uerborum formula. Sumus enim uindicti in libertatem in Baptismo. 3. Sumus liberi testamento, hoc est, morte Domini nostri IESV CHRISTI, qui in suo testamento libertatem à peccato nobis promisit.

XVII LOCVS.
DE RESVRRECTIONE
MORTVORVM.

G 5 Vide

DE RESURRECTIONE

Vide Ambrosium libro 5. Tomi IIII. capite 23. de imitatione Vermis Indici, chamæleontis, leporum atq; phœnicis, ut illorum exemplis ad fidem resurrectionis pro-uocemur.

I I.

Sicuti Apes resuscitantur sonitu & uociferatione, & reuocantur tinnitu æris quando euolarunt uerno tempore ex alueis, est enim animal natura musicum quod harmonia & numero delectatur; sic p̄i reuiuiscunt, audituri hanc dulcissimam uocem Lazare surge, que uox, est dulcissima musica & tonus suauissimus &c.

I I I.

Habemus etiam insignem imaginem in frumento, quod primum moritur, & deinde lætissime reuiuiscit, &c.

I I I I.

Et somnus habet huius articuli commo-nestationem, ut ipse Filius Dei reuocaturus ex morte Iairi filiam testatur Marci 5. cum inquit: Non mortua est puella, sed dormit. Est autem somnus quies animalis uirtutis, quæ fit, cum uapores utiles ex nutrimento exhalant in cerebrum, qui ibi suauiter liquefcunt &

& de
suū
quie
nem
perf
Ead
som
hoc
sti, u
fluu
mea
bur
tuer
mo
som
orie
cun
CH
tati
init

que
& f
firm
& f
fam
me

& defluentes in cerebro, obstruunt meatus sensuum & neruorum motiuorum. Conduciturque ea quies ad recreandas tres uirtutes, ad rigationem cerebri, ad generandos spiritus, & ad perficiendum officium Ventriculi & Epatis. Eadem ratione & nobis hunc conciliamus somnum spiritualem: Cum Vapores utiles, hoc est, cogitationes pie ex nutrimento celesti, uerbo Dei exhalant, illae cogitationes defluunt & liquescunt in mente, obstruentes meatus sensuum, hoc est, ut nihil praeter uerbum Dei audire, & oculis hunc mundum intueri non amplius expetamus. Et quemadmodum nocte omnes corporis nostri uires somno suauissime rigantur & recreantur, ac oriente Sole ad operas redeunt usitatas: Sic cum uenerit uerus Sol iusticiae IESVS CHRISTVS, Nos ex somno nostro resuscitati, redibimus ad ea opera obeunda, ad quae initio conditi & per illum redempti sumus &c.

Hac breuiter dicere uolui de Imaginibus, quae nobis doctrinam caelestem quae antea uero & solido fundamento ex sacra scriptura confirmata, corroborata & munita, dulciorem & suauiore reddat. Oro autem proprie & familiariter, ut candidi Lectores candidum de meo hoc studio & diligentia, (si diligentia nomi-

DE RESVRRECT: MORT:
nominari potest) iudicent, & omnia in mi-
tiorē partē interpretentur. Quod si intel-
lexero hanc meam operam ipsis non displicere,
mox Dei benignitate insigniores Imagines
in omnia Euangelia, ad ornandam Ec-
clesiam Dei, & studia bonorum homi-
num promouenda, in lucem
sum editurus.

FINIS.

VITEBERGAE
EXCVDEBAT IOHANNES
CRATO,
ANNO M. D. LVIII.

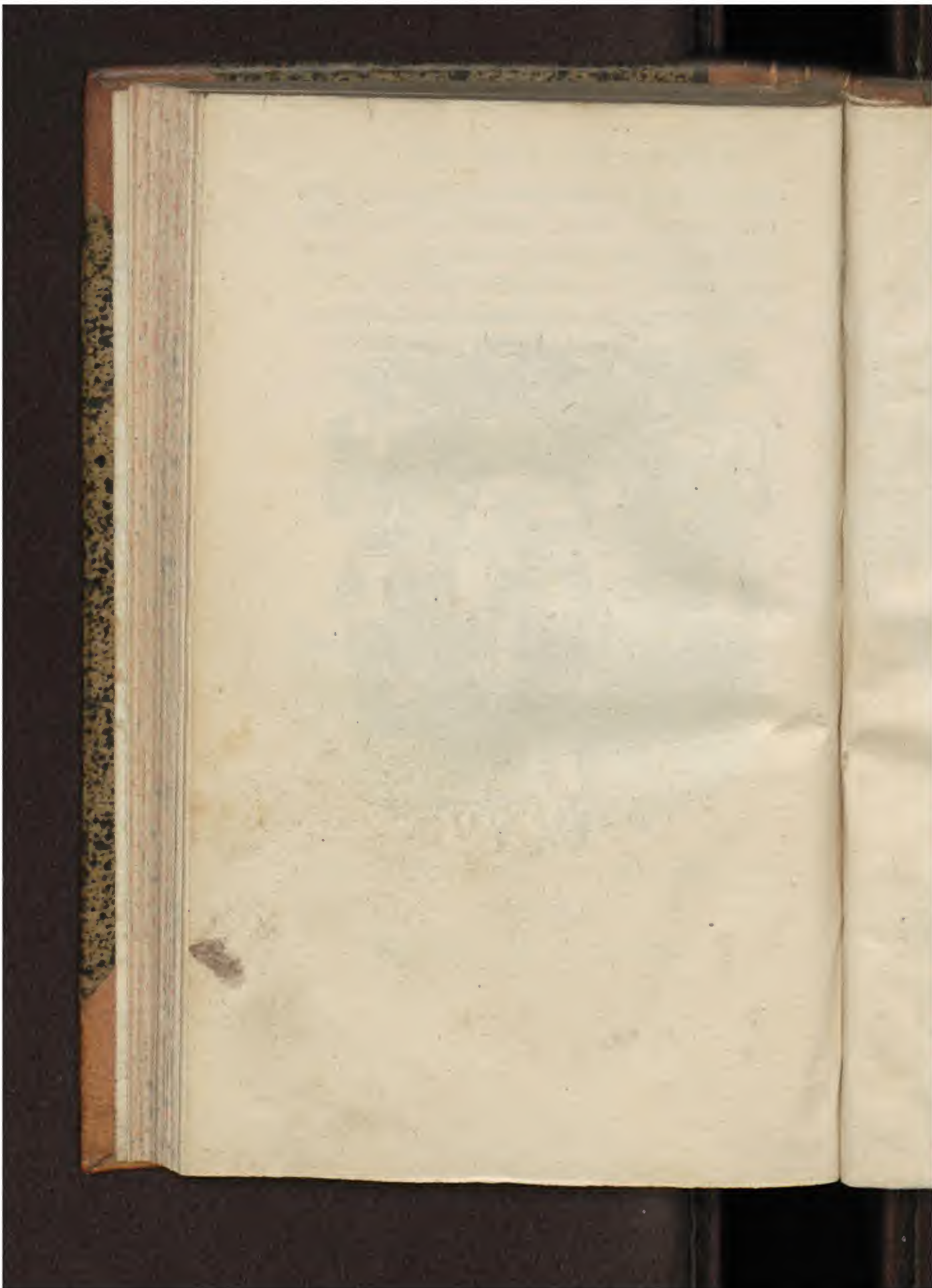

mi-
tel-
pli-
ma-
Ec-

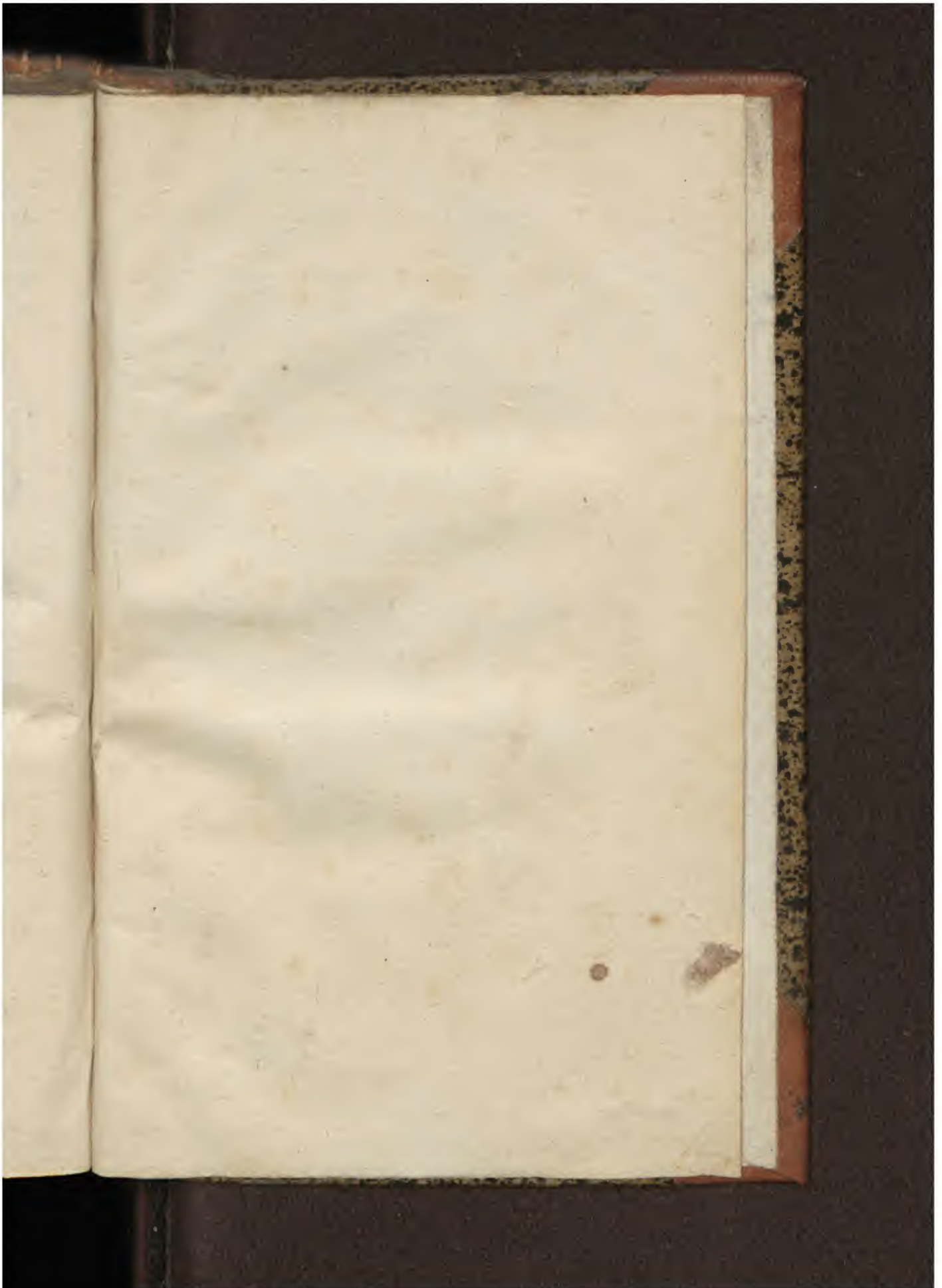

S

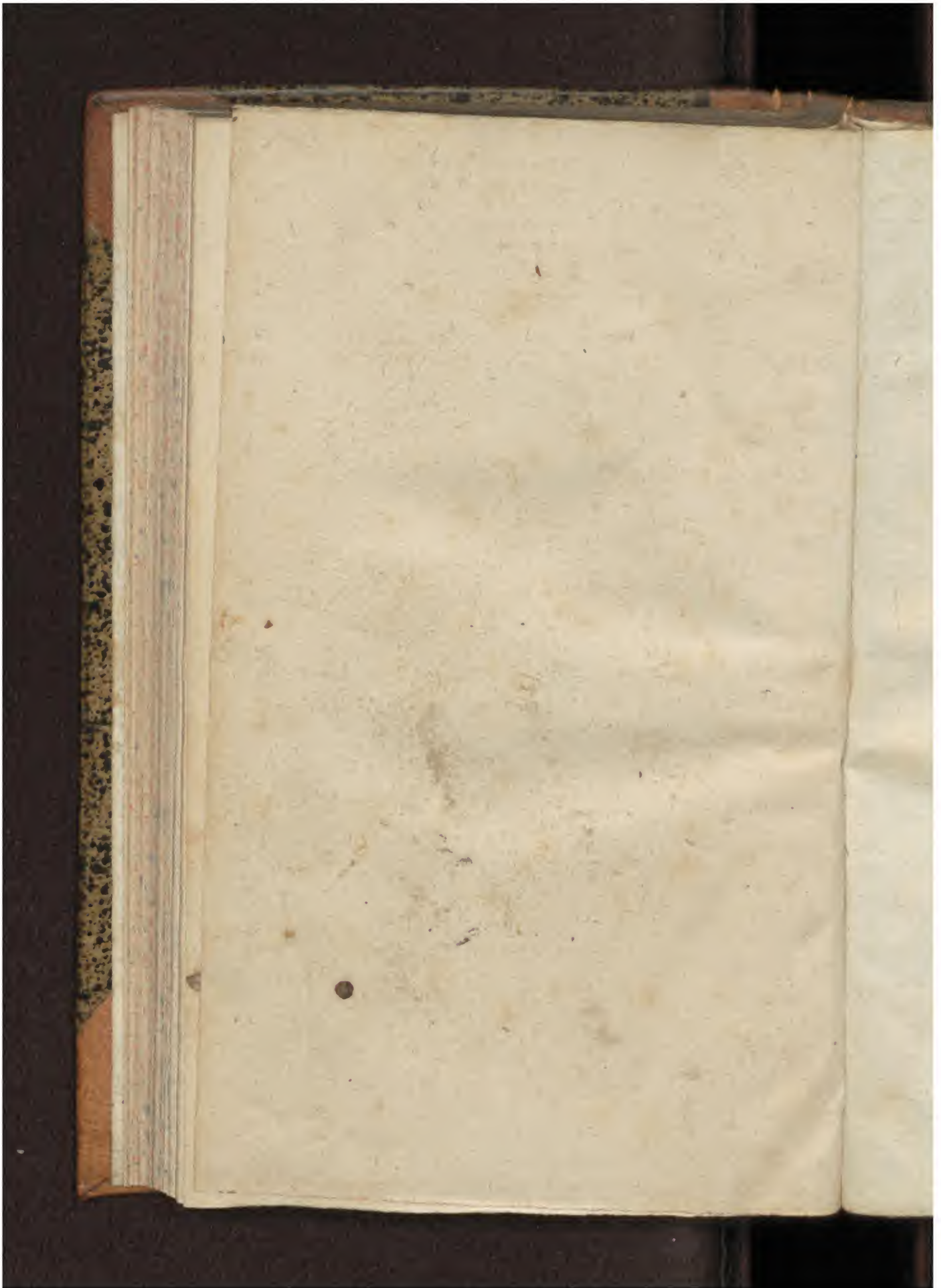

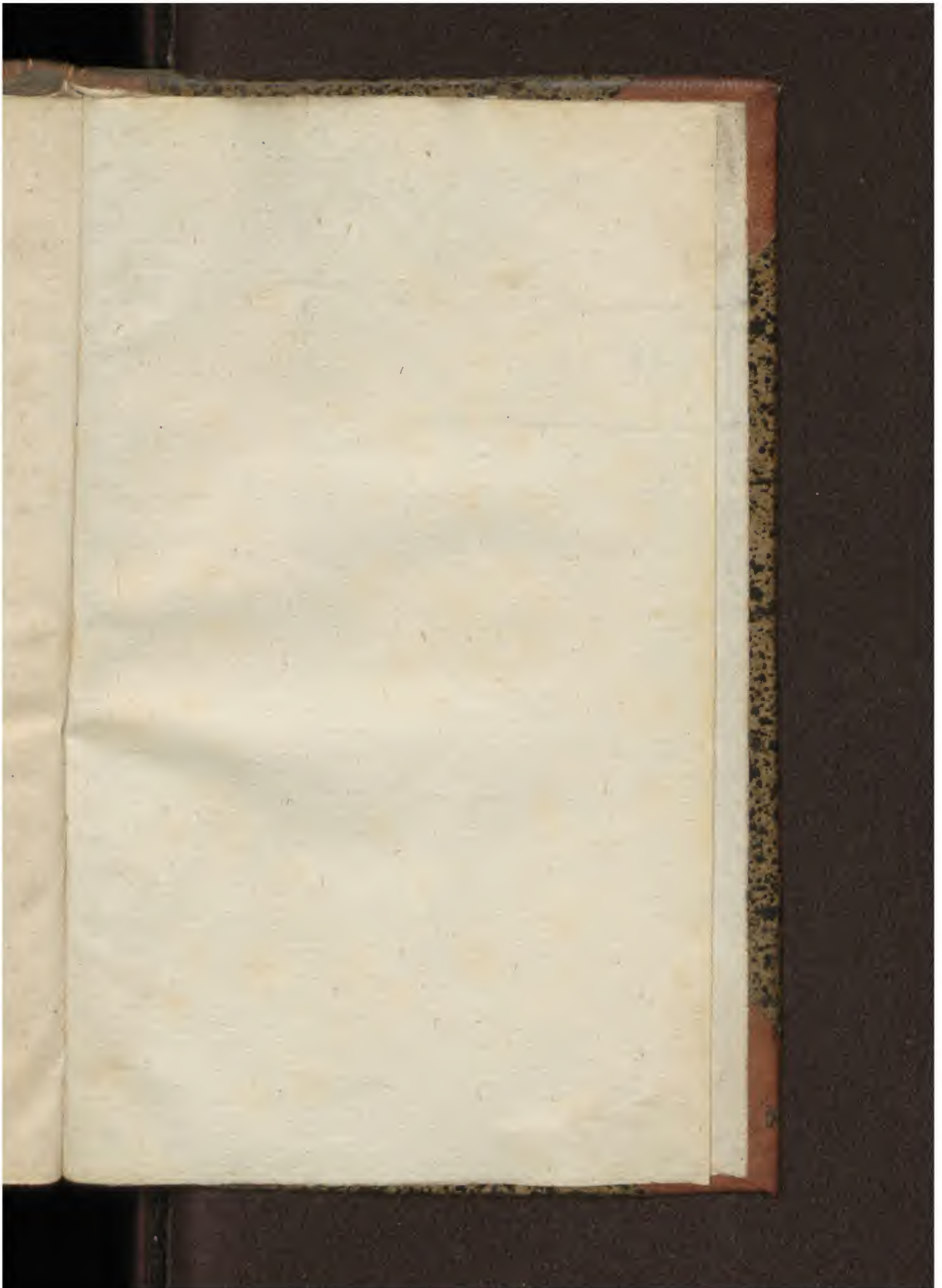

4

478.